

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Centrum školského managementu

Specializované činnosti a jejich vliv na řízení školy

Specialized activities and their impact in school
management

Martina Pilná

Vedoucí práce: PhDr. Romana Lisnerová
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Školský management
Rok: 2015

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Specializované činnosti a jejich vliv na řízení školy vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených zdrojů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla použita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum: 28. března 2015

.....
podpis

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování PhDr. Romaně Lisnerové za odborné vedení, všestrannou pomoc a spolupráci při vypracování mé bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat ředitelkám a učitelkám mateřských škol, které jsem oslovila, za jejich ochotu a vstřícnost při poskytnutí informací, důležitých pro moji práci.

Autorka bakalářské práce.

Anotace

Specializované činnosti a jejich vliv na řízení školy je tématem nepříliš obvyklým, avšak může se stát důležitým. Začlenění specializovaných činností do plánu školy předchází analýza potřeb, kterou se zabývá tato práce.

Cílem práce je zjistit skutečné potřeby mateřských škol v oblasti specializovaných činností a navrhnout možnosti využití specializovaných činností pro předškolní vzdělávání.

V první části práce je vymezen právní rámec a současná platná legislativa. Popsány jsou základní charakteristiky jednotlivých specializovaných činností a jejich začlenění do plánu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků včetně motivace k jejich studiu. Ve druhé části jsou prostřednictvím dotazníkového šetření zjištěny skutečné potřeby mateřských škol v oblasti specializovaných činností.

Práce je zpracována na základě studia odborné literatury a informací z něho získaných a z vlastního výzkumného šetření.

Klíčová slova: specializované činnosti, rozvoj školy a vlastní rozvoj pedagoga

další vzdělávání pedagogických pracovníků

Annotation

Specialized activities and their impact on school management is theme very unusual, but may become important. The integration of specialized activities to school plan was preceded by needs analysis, that apply with this work.

The aim of this work is to identify the real needs of nurseries in the area of specialized activities and to suggest the possibilities of using specialized activities for preschool education.

The first part defines the legal framework and current legislation. There is description of basic characteristics of specialized activities and their integration in the plan for further education of teachers, including the motivation for their study. In the second part through a questionnaire survey there is the real needs of nurseries in the area of specialized activities.

The work is processed on the base of study literature and information obtained from it and from the survey.

Keywords: specialized activities, school development and self-development teacher

further training of teachers

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1 Předškolní vzdělávání.....	9
2.2 Další vzdělávání pedagogických pracovníků	10
2.3 Právní rámec DVPP	12
2.4 Plán DVPP a specifika vzdělávání pedagogů v mateřských školách	13
2.5 Specifika DVPP v mateřských školách	16
3. KONKRETIZACE SPECIALIZOVANÝCH ČINNOSTÍ.....	18
3.1 Koordinace v oblasti informačních a komunikačních technologií.....	18
3.2 Tvorba a následná koordinace školních vzdělávacích programů a vzdělávacích programů vyšších odborných škol.	19
3.3 Prevence sociálně patologických jevů	20
3.4 Specializovaná činnost v oblasti environmentální výchovy	22
3.5 Specializovaná činnost speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie	24
3.6 Specializovaná činnost v oblasti prostorové orientace zrakově postižených.....	24
3.7 Specializovaná pozice – mentor	25
4. VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	27
4.1 Pedagogický pracovník, jeho předpoklady a osobní rozvoj	27
4.2 Ředitel mateřské školy a jeho povinnosti v rámci řízení školy a DVPP	29
4.3 Motivace ke studiu a teorie vitality	30
5. PRAKTICKÁ ČÁST	34
5.1 Vlastní výzkum a cíl výzkumného šetření	34
5.2 Výzkumný problém a výzkumné otázky	35
5.3 Ověřovaná tvrzení	35
5.4 Sběr údajů	35
5.5 Předvýzkum	36

5.6 Vyhodnocení dotazníku.....	36
5.6.1 Vyhodnocení jednotlivých otázek z dotazníku	36
5.7 Ověření tvrzení	51
5.8 Shrnutí výsledků výzkumného šetření.....	52
6. ZÁVĚR.....	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ELEKTRONICKÉ ZDROJE	57
PŘÍLOHA č. 1	58
PŘÍLOHA č. 2	60
PŘÍLOHA č. 3	62

1. ÚVOD

Potřeba dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků vyplývá hlavně z potřeb dnešní doby. Vývoj a změny ve všech oblastech (ekonomické, sociální, politické a kulturní) jsou velké a nutí každého z nás vynakládat stále více úsilí, aby se mohl plnohodnotně zařadit do společnosti. Celý svět se vyvíjí a mění velmi rychle. To vše nás nutí se neustále vzdělávat a pracovat na svém rozvoji. Tím více, pokud jsme pedagogové a máme předávat nové znalosti, musíme se s nimi seznamovat.

Problematika specializovaných činností na mateřských školách (MŠ) je poměrně neznámou oblastí. Ze zkušenosti lze říct, že specializované činnosti se spíše používají na vyšších stupních škol. V mateřských školách jde především o specializované činnosti v rámci environmentální výchovy. Studium specializovaných činností je součástí kvalifikačních předpokladů, ze kterých plynou pedagogickému pracovníku výhody. Mnoho ředitelek a učitelek mateřských škol nezná možnosti, které tato oblast dalšího vzdělávání přináší a co představuje a nabízí, a proto je důležité se o tuto tematiku zajímat a zviditelnit ji. Pro mateřské školy by mohla být studia specializovaných činností přínosem jak ke zkvalitnění vzdělávání, tak pro získání větší konkurenceschopnosti. Cílem této práce je tedy zjistit skutečné potřeby mateřských škol v oblasti specializovaných činností. Seznámit management mateřských škol s možnostmi využití specializovaných činností pro předškolní vzdělávání.

V praxi je možné se setkat v mateřských školách s odmítnutím učitelek zvýšit si další kvalifikaci studiem k výkonu specializovaných činností. Hlavním důvodem je patrně velká neznalost této problematiky. Většina předškolních pedagogů neví, o čem studium je, nemají dostatečné informace a v neposlední řadě neznají správné argumenty, proč toto studium absolvovat. Tyto důvody nás vedly k hlubšímu zamyšlení nad problémem specializovaných činností, k přesvědčení ředitelek a učitelek věnovat jim více pozornosti. Specializovaných činností je možné využít pro další zvýšení kvality školy. Kvalita školy je přímo úměrná kvalitě pedagogů v dané škole. Bakalářská práce poukazuje na možnosti využití specializovaných činností jak pro školu, tak pro samotné pedagogy k dosažení dalších znalostí, jejich rozvoji profesní dráhy, ale i k vyššímu platu. Dále nás zajímá, zda nabídka stávajících specializovaných činností je odpovídající potřebám mateřských škol, je pro ně využitelná a akceptovatelná. Pokud nebude odpovídat nabídka charakteru poptávky, je důležité si klást další otázku: jaké vzdělávání by bylo vhodné, jaké studium by mohlo rozšířit tuto oblast, kterým směrem by se mělo ubírat?

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Předškolní vzdělávání

V tzv. Bílé knize, kde formuluje vláda České republiky myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy, věnuje pozornost i předškolnímu vzdělávání.

Je zde chápáno jako vzdělávání vytvářející základní předpoklady pro pokračování v celoživotním učení. „Předškolní vzdělávání je významnou počáteční etapou celoživotního učení a klade se důraz na zlepšování jeho kvality a efektivity.

Hlavními podmínkami pro naplnění kvality a efektivity jsou:

1. upevnění předškolního vzdělávání v systému celoživotního vzdělávání
2. dostupnost předškolního vzdělávání
3. přehodnocení cílů a obsahu předškolního vzdělávání
4. zvyšování kvalifikace a další vzdělávání pedagogů“¹

Předškolní pedagog by měl zvládat širší spektrum odborných, speciálně pedagogických i sociálních znalostí a dovedností. Takové vzdělání mu má zajistit vysokoškolské vzdělávání na úrovni bakalářského studia na pedagogických fakultách univerzit nebo na vyšších odborných školách s akreditací pro bakalářské studium. Toto opatření lze chápat i jako snahu o zvýšení jejich sociálního a profesního statusu.

„Podstatným znakem učitelské profese je nutnost dalšího vzdělávání a sebevzdělávání a jde o jedno z kritérií posuzování kvality učitele.“²

Mateřské školy jsou zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů zařazené do vzdělávací soustavy České republiky mezi ostatní druhy škol, které uskutečňují vzdělávání podle vzdělávacích programů uvedených v § 3 tohoto zákona.

---

¹ (Bílá, 1999)

² (Bílá, 1999)

Ve školském zákonu je předškolní vzdělávání podle § 33 popsáno jako první stupeň celoživotní etapy učení, podporující rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílející se na jeho zdravém citovém, rozumovém, a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů.

2.2 Další vzdělávání pedagogických pracovníků

V dnešní době, kdy dochází k velkým změnám ve společnosti, kdy se svět rychle mění a vyvíjí, přichází stále nové technologie, je více než jasné, že i člověk bude muset vyvinout mnohem více úsilí v oblasti učení a vzdělávání, aby v tomto světě obstál. Proto je velmi důležitá příprava nejen ve škole, ale i nadále je nutné udržovat krok s měnící se dobou. Z toho důvodu by se každý měl dále vzdělávat anebo prohlubovat svoje znalosti a dovednosti v oblastech, které jsou jeho profesní dráhou. Tím spíš cítíme potřebu dalšího vzdělávání u pedagogů, nositelů vzdělanosti.

Již v roce 2005 píše Vladimíra Spilková a kolektiv v knize Proměny primárního vzdělávání v ČR o kvalitním učitelském sboru: „profesionalita učitelů (příslušné kompetence, zejména dovednost sebereflexe, ochota učit se nové věci...), osobnostní kvality; otevření, flexibilní učitelé, rádi zkusí nové metody, přístupy, formy práce, pravidelně se vzdělávají.“³

Předešlá citace platí i v současnosti. Je povinností učitelů vzdělávat se. Mimo jiné tato skutečnost je zakotvena i v zákoně č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících. Nejenže charakterizuje kdo je pedagogický pracovník a kdo vykonává přímou pedagogickou činnost, ale zabývá se odbornou kvalifikací, kterou musí pedagogové splňovat pro výkon své práce a zároveň se věnuje i dalšímu vzdělávání pedagogů.

„Hlava V

Další vzdělávání a kariérní systém pedagogických pracovníků škol zřizovaných ministerstvem, krajem, obcí a svazkem obcí a zařízení sociálních služeb

---

³ (Spilková Vladimíra, 2005)

§ 24

Další vzdělávání pedagogických pracovníků

(1) Pedagogičtí pracovníci mají po dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, udržují a doplňují kvalifikaci.“

Další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen DVPP) je oblast velice široká a zahrnující mnoho možností. Další vzdělávání učitelů v průběhu jejich profesní dráhy znamená:

„1) Povinnost učitelů vzdělávat se po dobu výkonu pedagogické činnosti za účelem obnovení, upevňování a doplňování kvalifikace.

2) Možnost zvyšování kvalifikace. Druhy a podmínky dalšího vzdělávání učitelů stanovuje ministerstvo školství. Uskutečňuje se na vysokých školách, v zařízeních dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a v jiných zařízeních na základě akreditace, samostudium. K dalšímu vzdělávání náleží volno v rozsahu 12 pracovních dnů v roce, jehož čerpání určuje ředitel školy. Průběžné vzdělávání podporující profesní rozvoj učitelů a inovace ve školním vzdělávání se realizuje také v kurzech, seminářích a dílnách organizovaných profesními a zájmovými organizacemi i školami samotnými. Kvalifikační vzdělávání se realizuje především ve formách doplňujícího studia, rozšiřujícího studia, specializačního studia. V ČR je další vzdělávání učitelů organizováno jednak pedagogickými fakultami a některými dalšími fakultami, profesními organizacemi, soukromými agenturami.“⁴

Přístup jednotlivých pedagogů a ředitelů škol je k problematice dalšího vzdělávání různý. V současné době si mnoho lidí z řad pedagogů uvědomuje nutnost neustále na sobě pracovat a zkvalitňovat svoji práci, a proto by měla být nabídka možností dalšího vzdělávání velmi široká. Management školy by měl podporovat tyto aktivity a vytvářet vhodné podmínky pro jejich naplňování. Jednoznačně lze souhlasit s povinností pedagoga, se neustále vzdělávat.

Pro management školy je velmi vhodné, že je tato povinnost právně ukotvena v zákoně č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících. Ředitel školy má v tomto velkou oporu.

---

⁴ (Průcha J., 2009)

2.3 Právní rámec DVPP

Všechny tyto druhy studia jsou upřesněné ve Vyhlášce č. 317/2005 Sb., ze dne 27. července 2005 o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků (dále jen vyhláška).

Část první

Druhy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Druhy dalšího vzdělávání jsou:

- a) studium ke splnění kvalifikačních předpokladů, (§ 2 – 6)
- b) studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů, (§ 7 – 9)
- c) studium k prohlubování odborné kvalifikace (§ 10).

Studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů

§ 9 Studium k výkonu specializovaných činností

1. Studium získává jeho absolvent další kvalifikační předpoklady pro výkon specializovaných činností, kterými jsou:
  - 1) koordinace v oblasti informačních a komunikačních technologií,
  - 2) tvorba a následná koordinace školních vzdělávacích programů a vzdělávacích programů vyšších odborných škol,
  - 3) prevence sociálně patologických jevů,
  - 4) specializovaná činnost v oblasti environmentální výchovy,
  - 5) specializovaná činnost speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie, nebo
  - 6) specializovaná činnost v oblasti prostorové orientace zrakově postižených.
2. Studium v délce trvání nejméně 250 vyučovacích hodin se ukončuje obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou před komisí. Po jejím úspěšném složení získává absolvent osvědčení.

Vysvětlením právního ukotvení se dostáváme k samotné podstatě bakalářské práce.

2.4 Plán DVPP a specifika vzdělávání pedagogů v mateřských školách

Především je důležité mít plán Dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen DVPP), který vychází z potřeb jednotlivých škol. Řediteli školy ukládá zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících v § 24 odst. 3) povinnost organizovat další vzdělávání pedagogických pracovníků. Každá ředitelka mateřské školy má provést identifikaci vzdělávacích potřeb pracovníků školy. Má přitom vyjít ze vzdělávací potřeby školy, z koncepce rozvoje školy nebo z evaluace vztažené k naplňování koncepce a poté z individuální vzdělávací potřeby pedagogů. Cílem fáze analýzy a identifikace vzdělávacích potřeb je, dát je do souladu, a stanovit priority DVPP pro plánované období.

Dalším krokem je určit pořadí priorit. Je možné využít model podle Manuálu pro tvorbu plánu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků od Mgr. Miroslava Jiříčky⁵ :

- A. Nejvyšší priorita. Škola musí. Jedná se o akce ze zákona, každoroční pravidelná školení. Pedagog se jich musí zúčastnit, škola je plně hradí a jsou přesně stanovené termíny. Jsou to školení v oblasti BOZP a PO, povinné kvalifikační studium pro ředitele apod.
- B. Vysoká priorita. Škola potřebuje. Pedagogové v souladu s potřebami školy doplňují, obnovují a upevňují požadovanou kvalifikaci. Tyto akce jsou také plně hrazeny z prostředků školy. Lze sem zařadit i vzdělávací akce, které jsou prostředkem k dosažení stanovených strategických cílů školy hlavně v oblasti personálního rozvoje.
- C. Střední priorita. Vzdělávání, které vede ke zvýšení, získání a rozšíření kvalifikace, vzdělávání osobnostního rozvoje. Toto vzdělávání přímo nesouvisí s požadavky na odbornou přípravu pedagogů, ale významně **zvyšuje osobní potenciál pedagogů a tím i lidský potenciál organizace**. Jedná se o manažerské vzdělávání pedagogů, různé specializace nebo třeba o učení se cizím jazykům u pedagogů, kteří je nevyužívají. Dají se sem zařadit školení, jež pomáhají v rámci personální strategie naplňovat stanovené krátkodobé cíle a jsou to různé komunikační semináře nebo například semináře k řešení konfliktů apod. Vzdělávací akce hradí škola, pokud bude potřeba vycházet od ní, pokud bude potřeba účastnit se semináře ze strany pedagoga, bude nutný souhlas ředitele školy jak s účastí, tak i možnost spoluúčasti na hrazení prostředků vynaložených na vzdělávací

---

⁵ (Jiříčka, 2012)

akci. Ředitel školy má postupovat u každého případu v mantinelech vymezených právními předpisy.

- D. Ještě priorita. Toto jsou akce, které mohou mít potencionální přínos pro školu, pro profesi pedagoga, ale nesouvisejí přímo s naplňováním poslání a cílů organizace. Jedná se o vzdělávací akce, které lze považovat za jistou užitečnou formu investice do lidského potenciálu. Může jít třeba o kurz relaxačních technik, grafologie, fotografování apod. pedagogové si tyto akce hradí sami nebo škola jen v případě, že zbydou finanční prostředky na vzdělávání anebo jsou hrazeny z jiných prostředků, různých fondů, grantů apod.

Tento model může velmi pomoci ředitelům škol při tvorbě plánu DVPP, kam lze zahrnout samozřejmě i studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů, jehož součástí jsou specializované činnosti.

Pomineme první nejvyšší prioritu, ta je naprosto jasná, jak účastí, tak i finančním hrazením.

Ve druhé prioritě jsou zařazena studia na získání odborné kvalifikace, kterými se více zabýváme v kapitole Specifika DVPP v mateřských školách na straně 16 této práce.

Ve střední prioritě se nachází studia k výkonu specializovaných činností. Ředitel školy by měl plán DVPP sestavit s ohledem na vize, strategické cíle a koncepci, kterou škola přijala. Důležité je sladění vzdělávacích potřeb školy a pedagogů a výběr prioritních vzdělávacích akcí v rámci analýzy a identifikace vzdělávacích potřeb.

Prioritní oblasti stanovuje ředitel školy na základě analýzy a po osobních pohovorech s pedagogy, kteří si sestavují osobní plán rozvoje, kde konkretizují vzdělávací akce, o které mají zájem.

Ředitel školy by měl na základě SWOT analýzy, která vyhodnocuje silné a slabé stránky současného stavu a zabývá se příležitostmi a hrozbami nebo na základě STEP analýzy, která je zaměřena na identifikování vnějších faktorů, stanovit vizi školy a její strategický plán.

„Vize školy zobrazuje představy o budoucnosti s idejemi a uznávanými hodnotami, které promítá každá MŠ do tvorby školního vzdělávacího programu a patří mezi dlouhodobé

strategie (15 i více let). Charakter MŠ určují cíle, které zahrnují představy jejího působení od komplexních vizí až po konkrétní úkoly dané školy.“⁶

U stanovování vyšších cílů se může stát, že budou formulovány příliš obecně a bude se za těmito formulacemi skrývat cokoliv. Proto je důležitá jasná, srozumitelná a jednoduchá formulace cílů, která se řadí do posloupnosti.

Vize (dlouhodobá představa) – jde o vyjádření hlavního účelu organizace, filozofii a hodnotovou orientaci. Ředitel školy má vizi již ve své koncepci, proto ji vytváří především on, ale snaží se zapojit ostatní zaměstnance do spolupráce. Vize je základem celé struktury budoucích cílů.

Mise (poslání) – určuje konkrétněji účel a hlavní směr aktivit v rámci celé mateřské školy. Poslání by se mělo využívat při budování image školy, pro spolupráci s veřejností, pro účely marketingu a propagace školy.

Obecné cíle – korespondují s vizí školy a rozvíjejí se v jednotlivých oblastech činnosti školy.

Konkrétní cíle školy – stanovují úkoly pro jednotlivé třídy, pracovníky, musí být specifikované, měřitelné, reálné, relevantní a časově ohraničené.

Dlouhodobé plánování ve školství, kde se rozhoduje o hlavních cílech je plánováním strategickým. „Jedná se o předpověď budoucnosti školy, určování tendence vývoje s aktivitami a ohledem na vnější a vnitřní podmínky. Jde o posloupně řazené činnosti k dosažení cílů.

Strategický plán rozvoje obsahuje:

- vzdělávací program – učební plán školy zpravidla na 3 roky
- koncepční záměry školy ve výchovně-vzdělávacím procesu
- personální oblast, další vzdělávání pracovníků
- ekonomický rozvoj a investiční záměry
- řízení školy a informační systém.“⁷

---

⁶ (Syslová Zora, 2012)

Strategický plán může přispět k silnějšímu pocitu identity dané školy. Dobře sestavený plán hodnotí předcházející působení a aktivity školy, shromažďuje relevantní informace o současném stavu a zároveň o dalším vývoji, podněcuje pedagogický sbor k aktivní účasti na působení a aktivitách školy, zvyšuje efektivitu vzdělávání a napomáhá změnám.

V předškolním vzdělávání jsou různá specifika, která ovlivňují naplňování strategických cílů a koncepčních plánů. Jedná se o skutečnosti, které jsou popsány v následující kapitole.

2.5 Specifika DVPP v mateřských školách

Specifikem v mateřských školách je skutečnost, že jsou pedagogové převážně středoškolsky vzdělaní a mají i ve většině případů pedagogické vzdělání. Nekvalifikovaných pedagogů je podle Výroční zprávy České školní inspekce (ČŠI) za školní rok 2013/2014 - 10,7 %, a bohužel možnosti studia pro doplnění kvalifikačních předpokladů kapacitně neodpovídají potřebám škol. Poptávka nekvalifikovaných pedagogů po možnosti doplnění odborné kvalifikace převažuje nad nabídkou středních a vysokých škol.⁸ Prioritou bude doplnění alespoň terciálního vzdělání v předškolní pedagogice. Zde je dobré podotknout, že předškolní pedagogové jsou převážně ve středním produktivním věku (opět podle Výroční zprávy ČŠI za školní rok 2013/2014 je průměrný věk pedagoga 43,4 let), mají již poměrně bohatou praxi a je možné se domnívat, že zájem o další zvýšení kvalifikace nebude tak velký.

Pak teprve přijdou na řadu vzdělávání ze střední priority vedoucí ke zvýšení, získání a rozšíření kvalifikace, vzdělávání osobnostního rozvoje. A tam se již dostáváme ke specializovaným činnostem. Tato oblast má poskytovat určitý nadstandard ve vzdělávání dětí předškolního věku. Lze vyjít z tvrzení, že není mnoho mateřských škol, které mají pedagoga s ukončeným studiem specializovaných činností, který by tuto činnost vykonával ve své praxi. Toto tvrzení opíráme o Výroční zprávu ČŠI za školní rok 2013/2014 kde je podíl specialistů mezi pedagogickými pracovníky 12,6 %.

---

⁷ (Syslová Zora, 2012)

⁸ (ČŠI, 2014)

Dalším **specifikem** u pedagogů mateřské školy je přímá pedagogická činnost, která je poměrně vysoká. Týdenní rozvrh činí 31 hodin. Zastupování pedagoga, který se účastní nějaké vzdělávací akce, je složité. Pokud jde o jednodenní záležitost, ještě je možné organizačně zvládnout provoz, ale v případě dlouhodobějšího trvání začíná být v zastupování problém.

U pedagogů na vyšších stupních škol je možné naplánovat přímou pedagogickou práci s ohledem na termíny vzdělávacích akcí, což je v mateřské škole naprosto nemožné. Problém se zastupitelností nastává u jednotřídních nebo malotřídních mateřských škol, kde vůbec nelze z provozních důvodů takové studium absolvovat.

Stále zůstávají **specifikem** finanční prostředky určené na ostatní neinvestiční výdaje. Vzhledem k tomu, že z těchto prostředků se hradí zákonné pojištění pracovníků a náhrada mzdy za pracovní neschopnosti, zůstává pouze malá část na nákup pomůcek a hrazení vzdělávacích akcí. Náklady na tyto akce neustále vzrůstají, takže finančních prostředků je nedostatek. Ne každá mateřská škola si může dovolit hradit vzdělávací akce z rozpočtu na provozní náklady od zřizovatele.

3. KONKRETIZACE SPECIALIZOVANÝCH ČINNOSTÍ

Tato kapitola je nástinem toho, co jednotlivé specializované činnosti obnáší, jak je možné získat osvědčení o jejich absolvování, kdo jednotlivé kurzy připravuje a co je obsahovou náplní každého studia.

3.1 Koordinace v oblasti informačních a komunikačních technologií (ICT)

Vzdělávací program vychází z požadavků a podmínek stanovených zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů a navazující vyhláškou č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. Studium je organizačně a časově je rozloženo do tří semestrů a je koncipováno formou blended learningu. Celkový rozsah studia je 250 hodin, prezenčně 100 hodin a formou e-learningu 150 hodin. Témata přímé výuky se prolínají s distančním studiem. Studium je ukončeno ústní zkouškou před komisí a obhajobou závěrečné práce. Obsah studia je velmi rozsáhlý například: aktuální zdroje informací a výukových objektů na internetu, autorské právo, bezpečnost na internetu, netiketa, ergonomie a pravidla bezpečnosti práce s ICT, informační systém školy, webová prezentace školy, příprava školních projektů (v rámci ČR, EU), role, výhody a meze využití ICT v edukačním procesu, moderní didaktické teorie, tvorba ICT plánu školy, interakce ICT a rámcového vzdělávacího programu (RVP), vedení školních žákovských projektů, anglické termíny pro oblast ICT a moderní edukace, počítač a volný čas dětí a mládeže, principy a možnosti počítačových sítí, užití ICT ve speciální pedagogice, využití počítače ve vzdělávacím procesu v jednotlivých předmětech.

Podmínkou úspěšného absolvování studia je minimálně 80% účast na prezenční výuce, úspěšné složení všech průběžných dílčích úkolů v prezenčním i e-learningovém studiu, vypracování závěrečné práce a její obhajoba a úspěšné složení závěrečné zkoušky před komisí. Cena kurzu je zhruba 16 000 – 17 000 Kč a lze ji hradit ve splátkách.

Náplní práce ICT koordinátora metodika jsou tyto klíčové kompetence:

- zpracovávat a realizovat v souladu se školním vzdělávacím programem ICT plán školy,
- koordinovat užití ICT ve vzdělávání,

- koordinovat nákupy a aktualizace software,
- metodicky pomáhat kolegům v integraci ICT do výuky většiny předmětů,
- doporučovat a koordinovat další ICT vzdělávání pedagogických pracovníků,
- koordinovat provoz informačního systému školy.

Z pohledu mateřské školy jsou toto všechno kompetence, které nejsou využitelné. Pedagogové mateřských škol sice využívají počítače, internet nebo některé programy pro výuku, ale domnívám se, že uživatelská úroveň je spíše nižší. Vycházím i ze skutečnosti, že ve většině mateřských škol jsou počítače pro potřebu ředitele, vedoucí školní jídelny a někde ho mají k dispozici i pedagogové. Počítače, které by měly k dispozici děti a popřípadě interaktivní tabule jsou spíše nadstandardem v mateřských školách.

Z Výroční zprávy ČŠI za školní rok 2013/2014 je tato skutečnost velmi patrná. Vyplývá z ní, že celých 58,4 % mateřských škol nemá vůbec ICT k dispozici, ve 35,1 % nebyly ICT využity a zbylá procenta využití ICT při jednoduché prezentaci učiva, využití speciálních SW aplikací bez přímého užití dětmi a pouze 2 % přímé práce dětí s ICT.⁹

3.2 Tvorba a následná koordinace školních vzdělávacích programů a vzdělávacích programů vyšších odborných škol.

Vzdělávací program Koordinátor školních vzdělávacích programů je realizován v souladu s vyhláškou č. 317/2005 Sb., § 9 b) v rozsahu 250 hodin jako studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů. Obsah studia je členěn do 10 modulů. Každý modul (vyjma úvodního a závěrečného) je zakončen seminární prací a zkouškou formou kolokvia. Závěrečný modul obsahuje 32 hodin odborné praxe (stáž) na třech různých pracovištích. Po splnění těchto povinností vypracují frekventanti závěrečnou práci. Studium je ukončeno ústní zkouškou před komisí a obhajobou závěrečné písemné práce. Po úspěšném složení ústní zkoušky a obhajobě závěrečné písemné práce získá absolvent osvědčení s akreditací MŠMT. Absolvent studia se uplatní jako koordinátor tvorby a následné realizace školních vzdělávacích programů základních a středních škol. Specializační studium je realizováno kombinovanou formou, to znamená, že část programu bude realizována prezenčně a část

---

⁹ (ČŠI, 2014)

distančně. Součástí studia je odborná praxe na školách. Samostudium posluchačů je podpořeno studijními texty, které jsou vypracované ke každému modulu zvlášť. Tyto vzdělávací programy v současné době žádná z institucí zabývajících se DVPP nenabízí. Všechny programy již byly ukončené. Navíc se přímo netýkaly mateřských škol, ale pouze škol základních a středních.

Ve většině mateřských škol se tvorbou školních vzdělávacích programů (ŠVP) zabýval celý pedagogický sbor. Všichni pedagogové měli povinnost seznámit se s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (RVP PV) a dále se účastnit sestavování školního vzdělávacího programu. V mateřských školách měla stěžejní úlohu při sestavování a vytváření ŠVP ředitelka školy a pedagogové pracovali jako tým pod jejím vedením. Vzhledem k velikosti mateřských škol a vzájemnému propojení všech, nebylo nutné ustanovovat role koordinátorů ani vysílat pedagogy na vzdělávací akce, které jsou koncipovány hlavně pro základní a střední školství. V současné době by mělo docházet k revizím ŠVP, jejich doplňování a obohacování o nové metody a formy výuky, a proto by mohl být koordinátor ŠVP v mateřské škole potřebným odborníkem. Mohl by být výhodným spolupracovníkem ředitele školy, obzvlášť nyní, kdy narůstá enormně administrativa, která časově velmi zatěžuje management škol.

3.3 Prevence sociálně patologických jevů

Studium k výkonu specializovaných činností je v rozsahu 250 hodin. Obsah specializačního studia vychází ze zákona 563/2004 Sb. a § 9 c) vyhlášky č.317/2005 Sb. a Standardu Studia pedagogiky vydaným MŠMT dne 29. 9. 2005 pod č. j.26 451/2005–25,30 908/2005–25. Studium k výkonu specializovaných činností realizované v rámci DVPP je určeno učitelům, kteří jsou (nebo by chtěli být) na pozici školního metodika prevence ve škole. Studijní program je zaměřen na získání vědomostí a dovedností, které se projeví ve schopnostech aplikace pedagogiky a psychologie, adiktologie a výstupů z nejnovějších výzkumů v oblasti prevence sociálně nežádoucích jevů. Cílem vzdělávacího programu je prohloubit a rozšířit vědomosti a dovednosti učitelů pro práci s dětmi s rizikem vzniku sociálně nežádoucího chování a to jak s jednotlivcem, tak se skupinou (třídou), připravit školní metodiky prevence tak, aby dokázali sami vyhledávat tyto žáky, doporučovat pro žáky

i třídy odborné intervence, spolupracovat se školskými poradenskými zařízeními a institucemi specializovanými na práci s rizikovou mládeží.

Cílem je, aby učitelé získali praktické dovednosti v práci a sebedůvěru pro práci s dětmi v oblasti primární prevence, pomoc nacvičit si problémové momenty efektivní intervence v této oblasti a zároveň naučit, jak tyto zkušenosti předávat ostatním kolegům v pedagogickém sboru dané školy.

Toto studium je zaměřeno na pedagogy vyšších stupňů škol nikoliv na předškolní.

Pokud není studium hrazené formou grantů nebo dotací je také velmi nákladné.

Náplní práce školního metodika prevence jsou činnosti metodické, koordinační, informační a poradenské. O těchto činnostech vede metodik písemnou dokumentaci.

V rámci metodické a koordinační činnosti jde zejména:

- o kontrolu tvorby a kontrolu realizace preventivního programu školy,
- o koordinaci a participaci na aktivitách školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, atd.
- o metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.).
- o koordinaci vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů,
- o koordinaci spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence sociálně patologických jevů, s poradnou a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými a dalšími zařízeními a institucemi),

V rámci informačních činností:

- o zajišťování a předávání odborných informací o problematice sociálně patologických jevů,
- o prezentaci výsledků preventivní práce školy, a také o získávání nových odborných znalostí,
- vedení a průběžná aktualizace databází spolupracovníků školy pro tuto oblast (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, centra krizové intervence).

V rámci poradenské činnosti se jedná:

- o vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně patologického chování,
- o spolupráci s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých tříd a žáků
- o přípravu podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole.

Tato specializovaná činnost se také týká hlavně vyšších stupňů škol. Důvodem by mohla být skutečnost, že pedagogové mateřských škol jsou v každodenním kontaktu se zákonnými zástupci dětí, tudíž změny v chování dítěte by patrně zachytili včas a konzultovali s rodiči. Také vlastní organizování předškolní výchovy, kdy je velmi malá možnost vzniku sociálně patologického chování dítěte z důvodu celodenního dohledu ze strany dospělého pracovníka školy. V této oblasti by se mohlo jednat o součinnost s odborníky sociálně právní ochrany dítěte v případech domácího násilí nebo zneužívání dítěte a tam by vše řešila ředitelka školy.

3.4 Specializovaná činnost v oblasti environmentální výchovy (EVVO)

Obsah studia v rozsahu 250 vyučovacích hodin přímé výuky. Studium je zakončeno obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou před komisí. Úspěšní absolventi specializačního studia získávají osvědčení akreditované MŠMT. Studium je určeno pedagogům základních a středních škol, kteří vykonávají nebo budou vykonávat funkci školního koordinátora EVVO – není rozhodující aprobace, ale zájem o problematiku. Studium probíhá formou vícedenních setkání – letní týdenní zahajovací kurz, pak se během školního roku uskuteční 4 třídní semináře (čtvrtek – sobota) a o dalších prázdninách proběhne závěrečný týdenní kurz. Kurzy a semináře se konají na různých zajímavých místech, aby studující měli možnost poznat nejen přírodně hodnotná území, ale zároveň se i seznámit s nabídkou dalších vzdělávacích institucí zaměřených na ekologickou výchovu.

Studium klade důraz na využitelnost nabytých poznatků v praxi – studující se zúčastní řady praktických aktivit, exkurzí a práce v terénu, návštěv zajímavých škol, setkají se v rámci přednášek s mimořádnými osobnostmi, mohou hovořit s aktivními koordinátory EVVO a seznámit se s jejich prací. V rámci studia nechybí praktické ukázky metod ekologické

výchovy, rozbor a úpravy ŠVP, pomoc s přípravou projektů a učebních celků, nabídka metodické literatury a pomůcek.

Koordinátor EVVO je jedním z mála specializovaných činností, které se v mateřské škole objevují. Pedagogové mateřských škol si uvědomují nutnost sounáležitosti s přírodou a potřebu vštěpovat znalosti o přírodě, ekologii a zdravém životním stylu už dětem do šesti let, a proto se o tuto problematiku zajímají.

Tato studia byla v posledních letech nabízena v rámci grantů a dotací především z fondů EU zdarma. Možná i to byl důvod k jejich absolvování. V současné době je nabízeno studium zpoplatněné a pohybuje se kolem 16 500 Kč, což je poměrně vysoká částka, kterou si nemohou dovolit některé školy zaplatit, stejně tak i sám pedagog asi tuto sumu na svoje další vzdělávání nevynaloží.

Náplň práce koordinátora EVVO:

- účast na dalším vzdělávání EVVO
- navázat kontakty s centry ekologické výchovy, využívat jejich nabídek pro EVVO
- spolupráce rodiči v oblasti EVVO
- zviditelnit práci například formou nástěnky, webových stránek
- informování o ekologických aktivitách, probíhajících v rámci města nebo regionu
- navrhnout uplatnění ekologických aspektů v rámci předškolní výchovy
- péče o životní prostředí – šetření energiemi, vodou, potravinami, třídění odpadu, úprava školy, třídy, okolí školy a školní zahrady
- péče o drobná zvířata, ryby
- péče o rostliny ve třídě
- starost o bylinkovou zahradu – výpěstky použít ve školní kuchyni
- seznámení s ekologickým kalendářem – Den Země, vody ...
- rozšířit učitelskou knihovnu o literaturu, dokumenty, časopisy
- rozvíjet aktivity k EVVO
- podporovat mezilidské vztahy a vztahy k přírodě
- podporovat zdravý životní styl – skladba jídelníčku, otužování, dostatek pohybu zejména v přírodě atd.

3.5 Specializovaná činnost speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie

Studium je určeno pro pedagogické pracovníky – speciální pedagogy podle § 18 písm. a) zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, kteří magisterské studium speciální pedagogiky absolvovali se zaměřením na logopedii, tj. vykonali státní závěrečnou zkoušku z logopedie, a kteří v rámci výkonu své profese speciálního pedagoga působí ve školách a školských poradenských zařízeních. Kritériem pro výběr uchazeče je kopie dokladu o odborné kvalifikaci podle § 18 písm. a) zákona č. 563/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a potvrzením zaměstnavatele o vykonávaném druhu práce ve školství. Studium odborné kvalifikace pro výkon specializované činnosti speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie získají absolventi znalosti a dovednosti, které jsou nutné pro výkon odborných speciálně pedagogických – logopedických činností v oblasti logopedické péče ve školství, tj. odborných specializovaných výkonů, které provádějí speciální pedagogové – logopedi ve školství v oblasti školské logopedie a které přímo souvisejí s procesem logopedické diagnostiky, tj. s procesem diagnostiky zdravotního - řečového postižení, s procesem diferenciální diagnostiky, popisem symptomatologie narušené komunikační schopnosti a etiopatogeneze jejího vzniku, se zjišťováním a určováním speciálních vzdělávacích potřeb dítěte, žáka a studenta, s volbou a uplatňováním odpovídajících intervenčních logopedických postupů a speciálně pedagogických poradenských a vzdělávacích postupů.

Tuto specializovanou činnost nemohou pedagogové mateřských škol využít. Důvodem je hlavně skutečnost, že nemají složenou státní závěrečnou zkoušku z logopedie, která je podmínkou přijetí na toto studium. Také cena tohoto studia je velmi vysoká a patrně není reálné ji uhradit z prostředků školy.

V předchozích letech byl nabízen pro předškolní pedagogy kurz asistenta logopedie, ovšem nemá statut specializované činnosti. Pedagogové v rámci možností (při velkém počtu dětí nelze provádět individuální péči) provádějí nápravu řeči, kde využívají poznatky z tohoto kurzu. Bohužel již dlouhou dobu tento druh kurzu není k dispozici, žádná ze vzdělávacích institucí ho nenabízí.

3.6 Specializovaná činnost v oblasti prostorové orientace zrakově postižených.

Studium této specializace je velmi úzce profilované a předpokládá vstup hlavně pedagogů, kteří pracují se zrakově postiženými.

Absolvent bude schopen žáka (dítě, studenta) vyučovat v prostorové orientaci a samostatném pohybu (základní prostředek k plné integraci do společnosti), sestaví individuální vzdělávací plán, sníží dopad handicapu na žáka i na celý proces výuky, bude schopen poradit ohledně úprav prostředí a poučit personál či rodinné příslušníky ohledně specifík přístupu ke zrakově postiženému žákovi. Opět pokud není hrazeno studium z prostředků získaných z dotací a grantů, je vlastní financování náročné.

3.7 Specializovaná pozice – mentor

V současné době v souvislosti se zaváděním Kariérního systému pro pedagogy je nově navrhovaná specializační pozice mentor. Stejně jako předchozí specializované pozice jsou zachovány u mentora dosavadní požadavky na získání kvalifikačních předpokladů k jeho výkonu a rovněž podmínky pro přiznání specializačního příplatku:

- absolvování požadovaného vzdělávání (250 hodin)
- délka pedagogické praxe
- výkon specializované činnosti.

Úspěšným ukončením studia pro výkon specializovaných činností splní pedagog podmínku pro přiznání specializačního příplatku, popřípadě snížení přímé vyučovací činnosti, pokud specializovanou činnost skutečně vykonává.

Absolventi specializačního studia mentor by potom měli být kompetentními a zkušenými osobami poskytujícími profesní i studijní a osobnostní podporu, poradenství, vedení, patronát, předávání vědomostí a dovedností osobě služebně mladší s cílem usnadnit jí komplexní osobnostní, edukativní a profesní rozvoj.

Studium realizované v rámci Dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v Kariérním systému je určeno zkušeným pedagogickým pracovníkům, kteří chtějí být mentory ve vzdělávání, tzn. vědomě podporovat rozvoj ostatních učitelů ve své škole nebo v jiných školách či školských zařízeních, a kteří již získali kariérní stupeň 3.

Charakteristika studia

Hlavním smyslem studia je vybavení absolventa potřebnými znalostmi, dovednostmi a schopnostmi do té míry, aby byl schopen kvalifikovaně:

- plánovat, vést a průběžně vyhodnocovat mentorský proces

- vytvářet mentorské vztahy založené na důvěře
- uplatňovat etické zásady práce mentora
- vytvářet podmínky pro systematickou podporu rozvoje pedagogů
- komunikovat a spolupracovat s vedením školy či školského zařízení
- využívat svou, zkušenost a znalost a dále je rozšiřovat a rozvíjet prostřednictvím dalšího sebevzdělávání
- poskytovat praktická doporučení ke zvyšování kvality ve vzdělávání ve školách a školských zařízeních

Specializovanou pozici mentora by mohli především uplatnit pedagogové mateřských škol hlavně v souvislosti s uváděním nových pedagogů do praxe. V současné době tuto činnost vykonává mnoho pedagogů, pomáhá novým vstoupit do pracovního procesu, radí, vysvětluje, zaučuje, ale i kontroluje práci mladých, zodpovídá za začlenění do kolektivu dětí i dospělých. Ze zkušenosti je patrné, že pozici mentora pedagogové vykonávají a nejsou většinou ani finančně ohodnoceni. Začleněním mentora do specializovaných činností by mělo toto být napraveno.¹⁰

---

¹⁰ Autorka odkazuje na webové stránky www.nidv.cz

4. VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Proč by se měl pedagog dále vzdělávat v průběhu svojí profesní životní dráhy?

Odpověď se zdá být velmi jednoduchá: na vzdělávání není nikdy pozdě.

V knize Kompetence ve vzdělávání Jaroslav Veteška a Michaela Tureckiová na tuto skutečnost poukazují: „ Vzdělávání dospělých - **na vzdělávání není nikdy pozdě**, tento pojem vymezuje jako všechny formy vzdělávání, jimiž projdou dospělí lidé po ukončení počátečního vzdělávání a odborné přípravy, a to bez ohledu na to, jak daleko mohl takový proces dospět (např. včetně získání vysokoškolského vzdělání). Zásadní přínos vzdělávání dospělých – prostřednictvím získávání klíčových kompetencí všemi zúčastněnými – k zaměstnanosti a mobilitě na současném pracovním trhu a k sociálnímu začlenění. Vzdělávání dospělých je tedy neodmyslitelnou součástí celoživotního vzdělávání. Jeho cílem je dosáhnout zdokonalení znalostí, dovedností a odborných předpokladů v rámci rekvalifikace, specializačních kurzů, které mohou kromě firem nabízet i vysoké školy a univerzity. Stále platí, že klíčovou roli při poskytování dalšího vzdělávání mají zaměstnavatelé. “¹¹

Ještě je nutné říci, že je důležité podporovat vzdělávání a rozvoj jednotlivce, protože právě odborně připravení jednotlivci jsou zárukou odborně a kvalitně fungující organizace.

Možná je jen otázkou co vlastně by měl dospělý, v tomto případě předškolní pedagog, studovat, jakým směrem se vydat?

4.1 Pedagogický pracovník, jeho předpoklady a osobní rozvoj

Předpoklady a osobní rozvoj pedagoga

Předškolní pedagog má naplňovat profesní kompetence v několika oblastech:

- kompetence k vyučování a výchově
- kompetence osobnostní, podmiňující úspěšné pedagogické působení
- kompetence rozvíjející

---

¹¹ (Veteška J., 2008)

Potřebné kompetence pedagoga lze rozdělit do tří oblastí a je možné je využít u všech druhů škol. Jde o tyto:

- kompetence řídicí
  - plánovat výuku,
  - realizovat výuku,
  - monitorovat a hodnotit výuku;
- kompetence sebe řídicí
  - rozvíjet sebe sama s cílem zvýšení kvality vlastní práce,
  - podílet se na týmové práci
- kompetence odborné
  - ovládat předměty své aprobace,
  - disponovat potřebnými dovednostmi z daného oboru,
  - vytvářet hodnotový systém.

Z výše uvedených kompetencí jasně vyplývá, že pedagog se má nadále rozvíjet a podílet se na zvýšení kvality své práce. Toho může dosáhnout dalším vzděláváním a studiem.

Nejprve má pedagog provést sebereflexi a následné zdokonalování vzdělávací práce. Dále si pedagog vytvoří vlastní reálné představy o svých kompetencích, o svých silných a slabých stránkách.

Nastaví si ukazatele kvality vlastní práce:

- pravidelně vyhodnocuje svou práci;
- své přístupy k dětem, metody a formy práce upravuje na základě hodnocení;
- efektivitu svých postupů si vyhodnocuje různými metodami a nástroji;
- využívá vzájemného hodnocení s kolegyněmi;
- má svůj plán profesního růstu;
- orientuje se v odborné literatuře;
- sleduje poznatky a výsledky výzkumu v oblasti pedagogiky a psychologie;
- zúčastňuje se dalšího vzdělávání;
- ze špatných výsledků vzdělávání neobviňuje děti či rodiče.

Proč by si měl předškolní pedagog vybrat studium specializovaných činností a jaké zaměření? Na tuto otázku by mohla odpovědět kapitola o motivaci ke studiu na straně 30 této práce.

4.2 Ředitel mateřské školy a jeho povinnosti v rámci řízení školy a DVPP

Ředitel řídí mateřskou školu a odpovídá za její chod ve všech oblastech. V případě, že je škola právnickou osobou, je jejím statutárním zástupcem a plní všechny povinnosti vedoucího organizace včetně jmenování a odvolávání svých zástupců. Jedná ve všech záležitostech jménem školy, pokud nepřenesl svoji pravomoc na jiné pracovníky. V rámci řízení školy je povinen:

- Plánovat a vypracovávat koncepci a roční plán školy a školní vzdělávací program spolu s pedagogy. V rámci koncepce, střednědobých i krátkodobých programů přijímat a realizovat moderní efektivní způsoby vzdělávací práce v mateřské škole v souladu s cíli a zásadami stanovenými v Rámcovém vzdělávacím programu předškolního vzdělávání (dále RVP PV).
- Naplňovat koncepci, plánované záměry a cíle RVP PV i vlastního školního vzdělávacího programu.
- Vést, motivovat a koordinovat celý kolektiv zaměstnanců, zvláště pedagogické pracovníky, k dalšímu vzdělávání, rozšiřování kvalifikace a následnému účinnému přenášení poznatků a zkušeností do praxe. Motivovat je ohodnocením hmotným i nehmotným podle odvedené práce formou veřejných pochval, uznáním, zvýšením osobního ohodnocení, formou odměn. Vytvářet pedagogickým pracovníkům podmínky pro realizaci dalších aktivit a akcí školy, které navazují na vzdělávací program školy.
- Být odpovědný za odbornou úroveň vzdělávací práce školy a její plnění, efektivní využívání hospodářských prostředků školy, zpracování rozborové zprávy o hospodaření školy směrem k zřizovateli, zpracování výroční zprávy o výchovně-vzdělávací činnosti, požádá-li o to zřizovatel či odbor školství, za bezpečnost dětí po celou dobu pobytu v mateřské škole.
- Vytvářet podmínky pro výkon školní inspekce a přijetí následných opatření.
- Kontrolovat práci pedagogických i ostatních pracovníků školy. Na základě plánu řízení a kontroly provádět průběžné monitorování, zaznamenávání a vyhodnocování

všech oblastí činnosti školy, z nichž významnou složku kontrolní činnosti tvoří činnost hospitační. S výsledky kontrol seznamovat pracovníky.

- Vyhodnocovat průběžně i periodicky práci svou i práci pedagogických a ostatních pracovníků. Svým příkladem vést k sebehodnocení zejména pedagogické pracovníky i ostatní zaměstnance. Na základě analýzy vyvozovat závěry pro další práci.
- Evaluovat školní vzdělávací program, třídní vzdělávací program, popř. další projekty vzhledem k cílům stanoveným RVP PV i celkovou činností školy vzhledem ke koncepčním cílům a záměrům (alternativám). Na základě analýzy vyvozovat závěry pro další činnost školy.
- Zajišťovat informovanost o výchovně-vzdělávací práci dětí směrem k rodičům (zákonným zástupcům).
- Spolupracovat s rodičovskou veřejností (radou rodičů – je-li zřízena), zřizovatelem, základní školou, odborníky a ostatními partnery (ve vzájemné spolupráci s orgány, které zřídily školu, projednává koncepci rozvoje).

4.3 Motivace ke studiu a teorie vitality

Nejprve je potřeba vysvětlit několik základních pojmů.

Motivace je souhrn vnitřních a vnějších faktorů, které spouštějí lidské jednání, aktivují ho, dodávají mu energii, zaměřují toto jednání určitým směrem, udržují ho v chodu, řídí jeho průběh i způsob dosahování výsledků.¹² Pokud chceme, aby se pedagog aktivně zapojoval do činností, potřebuje k tomu motivaci. „V rámci pracovní motivace se uplatňují jak motivy přímé, kdy je samotná práce pro pracovníka zdrojem uspokojení, tak motivy nepřímé, které představuje především plat. Motivace tedy představuje vnitřní psychickou sílu a je záležitostí každého jedince.“¹³

Důležitá je také **stimulace**, kterou rozumíme vnější působení na psychiku člověka, v jehož důsledku dochází k určitým změnám jeho činnosti, prostřednictvím změny psychických procesů.

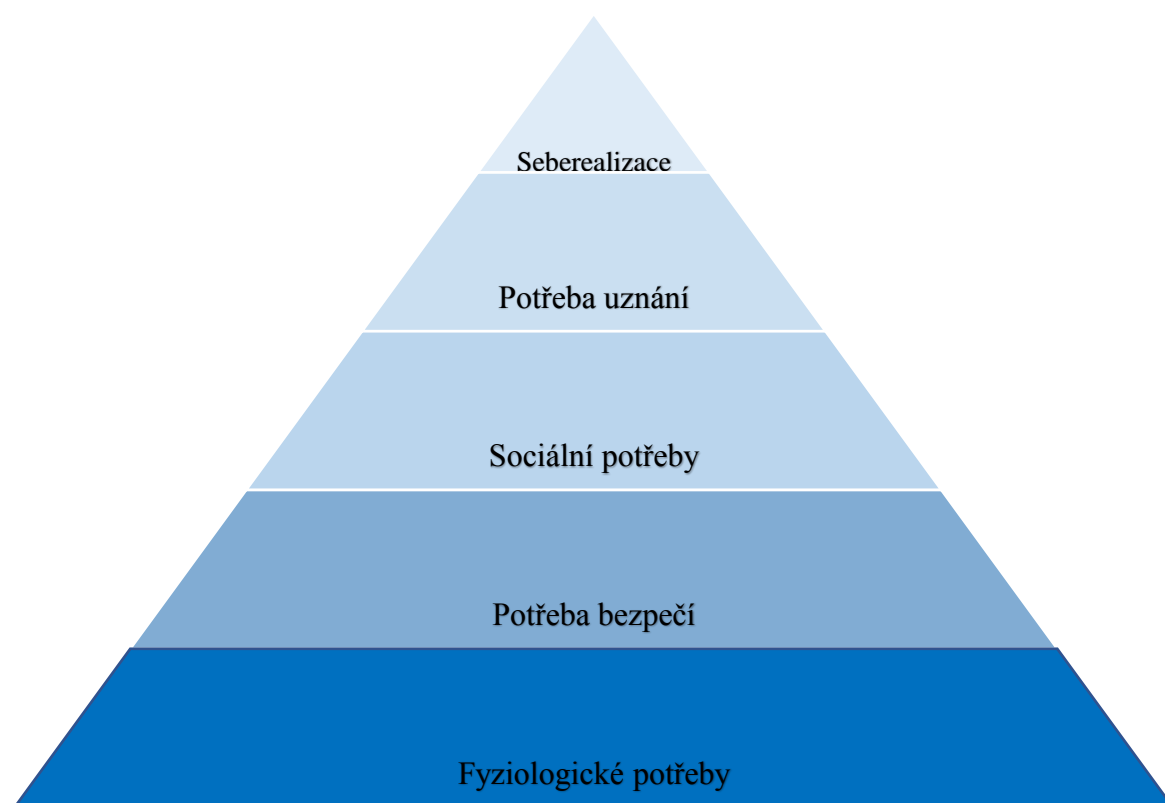
---

¹² (Průcha J., 2009)

¹³ (Trojanová, 2014)

Mezi motivem a stimulem je tedy rozdíl v tom, že stimul se stává motivem až tehdy, je-li člověkem pocíťován jako podnět k jednání. Zde je prostor pro práci ředitele školy, aby vhodným stimulačním působením dosáhl motivace svých pracovníků. V knize Vedení lidí ve školách a školských zařízeních cituje autorka Irena Trojanová Johna Adaira: „Padesát procent motivace vychází z osoby samotné a dalších padesát procent z prostředí, obzvláště z vedení, se kterým se v tomto prostředí setkává.“¹⁴

K úspěšnému motivování lidí je vhodné používat některé z motivačních teorií. Jednou z nich je Maslowova pyramida, která vychází ze základních lidských potřeb a jejich uspokojování. Od fyziologických potřeb se přes potřeby bezpečí, sociální potřeby a potřeby uznání, dostáváme až k seberealizaci. Při naplnění jedné potřeby se lidé snaží o uspokojení potřeby vyšší, z dalšího patra pyramidy, dokud nedojdou až na samý vrchol. Některá patra mohou zůstat v rámci pracovní motivace nenaplněna.

Lze použít i spoustu dalších motivačních teorií například teorii očekávání Victora Vrooma, která se zaměřena na samotné pracovní procesy nutné podmínky pro to, aby pracovníci

---

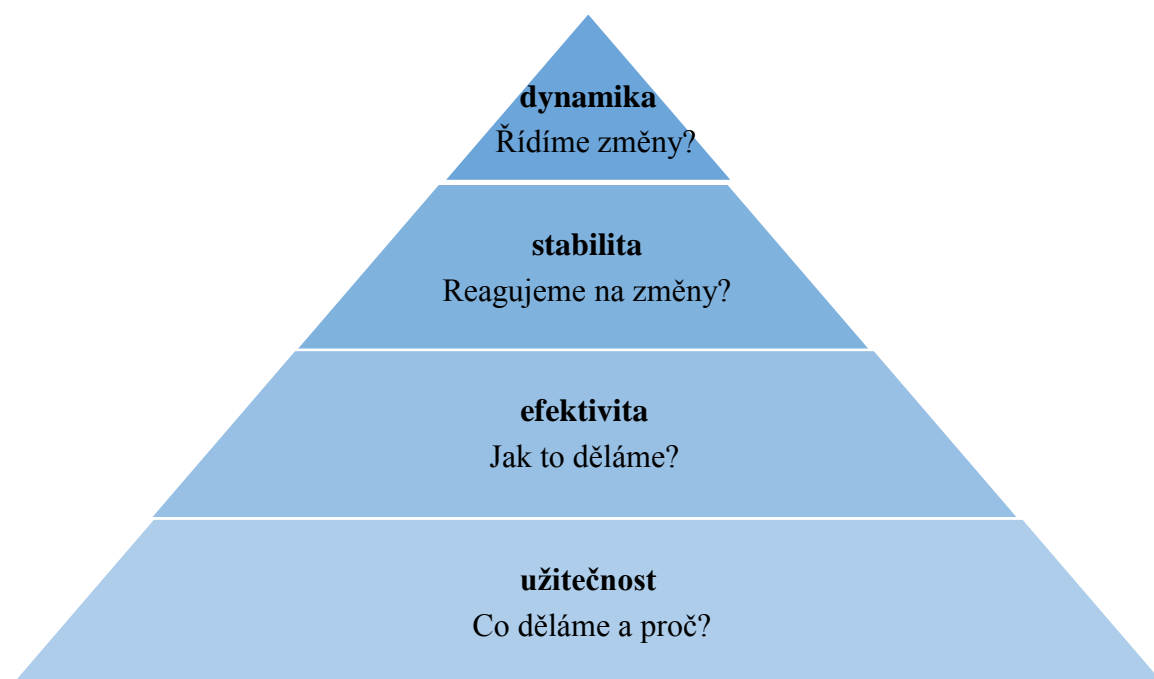
¹⁴ (Trojanová, 2014)

jednali požadovaným způsobem. K dosažení tohoto je potřeba, aby sdíleli cíl a věřili v jeho dosažení a věděli, že je v cíli čeká odměna.

Adamsova teorie spravedlivé odměny je zaměřena na pracovní proces a ukazuje, že každý pracovník srovnává svoje pracovní úsilí s úsilím ostatních a podle toho posuzuje svou odměnu. Může být odměna spravedlivá, nespravedlivá nebo více než nespravedlivá. Posuzování je velmi těžké a je potřeba mít jasně stanovená kritéria, aby nedošlo k demotivaci pracovníků.

Všechny motivační teorie mohou být využitelné a inspirující, ale lze ještě zmínit českého autora motivační teorie Jiřího Plamínka, který se jí zabýval ve své knize Teorie vitality.

Jeho **pyramida vitality** popisuje schopnost organizace dosahovat trvale úspěchu a také cestu, kterou musí projít.

„ Logika procesu budování firmy začíná u otázky, co bude firma dělat a proč. Tedy u **užitečnosti**. Teprve potom má smysl přemýšlet, jak to dělat. Tedy o **efektivitě**. Užitečnost a efektivita nastaví ve firmě rovnováhu. Pokud se povede, vzniká otázka, jak tuto rovnováhu obnovovat v měnících se podmínkách. Ozve se volání po **stabilitě**. Získáním stability je firma schopná reagovat na změny. Může se začít zabývat vyvoláváním změn, tedy

dynamikou. Pyramida vitality je jedním ze základních stavebních prvků teorie vitality.¹⁵

Také škola může postupovat podle této teorie vitality. Záleží velmi na osobě ředitele školy, ale samozřejmě i na všech pracovnících, kteří se spolupodílí na celkové image školy, na **budování vitální školy**. Je to taková škola, která je schopná dynamicky pracovat a řídit změny.

Ředitel školy a dobrý leader má tedy šanci, svým působením na pedagogy, přesvědčit je, k dalšímu studiu a vzdělávání se. Otázkou zůstává, jaký je plán DVPP ve škole, jaká je potřeba školy a posléze i jednotlivých pedagogů. Zde je možné použít termín vzdělávací mezera, který se objevuje odborné literatuře a představuje nepoměr mezi požadovanými znalostmi a dovednostmi pracovníka a mezi tím, čím skutečně disponuje. Plán DVPP má všechny tyto potřeby obsahovat a vzdělávací mezeru doplňovat. Studium specializovaných činností a jejich používání ve škole může přispět k pozitivním změnám. Zde je potřeba hledat specializované činnosti, které jsou pro školu potřebné a užitečné, a které by jí pomohly posunout do vyšších pater pyramidy vitality. Je potřeba reagovat na dané změny ve svém okolí i uvnitř a tím se dostat až do posledního patra. Je-li škola schopná řídit změny, má velký předpoklad k úspěchu. Z tohoto pohledu jde o nelehký úkol ředitele školy jako manažera spojit potřeby školy a potřeby vlastního rozvoje pedagogů.

---

¹⁵ (Plamínek, 2006)

5. PRAKTICKÁ ČÁST

5.1. Vlastní výzkum a cíl výzkumného šetření

Tato část práce navazuje na teoretickou, kde je uveden základní právní rámec problematiky specializovaných činností, seznámení s jednotlivými, dosud nabízenými možnostmi studia specializovaných činností a několik motivačních teorií. Ve výzkumné části jsou kladeny otázky ředitelům mateřských škol a předškolním pedagogům, abychom zjistili, jaké mají znalosti z oblasti specializovaných činností a jejich možnostmi využití pro mateřské školy.

Základním cílem práce je zjistit skutečné potřeby mateřských škol v oblasti specializovaných činností (dále SČ). Navrhnout možnosti využití specializovaných činností pro předškolní vzdělávání. Bude porovnáván pohled ředitele mateřské školy a názory jednotlivých pedagogů k této problematice.

Dotazníkové šetření je zaměřeno na dvě cílové skupiny:

- a) ředitelky mateřských škol nebo vedoucí pracovnice ve spojených ZŠ a MŠ
- b) pedagogy mateřských škol.

Výstupem je analýza stávajícího stavu a srovnání současných možností využití specializovaných činností se skutečnými potřebami mateřských škol. Jak jsou specializované činnosti začleněné v organizaci, kdo a jak je využívá, popřípadě jaké by bylo možné ještě ke stávajícím doplnit.

Zjištěné výsledky mohou přispět a být inspirací pro samotné pedagogy věnovat se specializovaným činnostem a pro vedení škol mohou přinést motivaci pro pracovníky k dalšímu vzdělávání v této oblasti. Z tohoto důvodu budou výsledky nabídnuty vedoucím pracovníkům, kteří se zapojili do výzkumu a budou o ně mít zájem.

V současné době je řešen Kariérní systém učitelů a tento výzkum může pomoci ředitelům a pedagogům mateřských škol lépe se orientovat i v novém systému, vzhledem ke skutečnosti, že právě specializované pozice jsou součástí kariérní cesty.

5.2 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Výzkumný problém je formulován jako popisný a vztahový.

Výzkumné otázky by měly dát odpověď na toto:

- Odpovídá nabídka specializovaných činností potřebám mateřských škol?
- Jsou pedagogové mateřských škol informováni o možnostech specializovaných činností?
- Podporuje a motivuje vedení škol pedagogy ve studiu specializovaných činností?

5.3 Ověřovaná tvrzení

Před zahájením vlastního výzkumu byla formulována tři základní tvrzení, která mají být výzkumem ověřena a zjištěna. Otázky z dotazníku by měly pomoci potvrdit nebo vyvrátit tato tvrzení:

- 1. Pedagogové MŠ mají přehled o možnostech studia specializovaných činností.**
- 2. Nabídka specializovaných činností odpovídá potřebám mateřských škol.**
- 3. Vedení mateřských škol podporuje pedagogy ve studiu specializovaných činností a vhodně je motivuje.**

5.4 Sběr údajů

Hlavním nástrojem prováděného výzkumu je zvolen dotazník (úplné znění dotazníku je uvedeno v příloze č. 1 pro ředitele mateřských škol a v příloze č. 2 pro pedagogické pracovníky). Dotazník je složený z 15 otázek, přičemž první 4 otázky slouží k zjištění základních údajů o respondentech. Zvolené otázky jsou převážně dichotomické. Otázka 7, 8, 10, 11 a 15 je položena jako otevřená, kdy respondenti mohou uvést svůj vlastní názor.

Dotazníky byly rozeslány pomocí elektronické pošty na 58 mateřských škol v rámci regionu Příbram. Byli požádáni ředitelé jednotlivých škol a zároveň alespoň jeden pedagogický pracovník za danou školu o vyplnění a vrácení dotazníku zpět, také za použití emailu.

5.5 Předvýzkum

Z důvodu ověření funkčnosti výzkumného nástroje (dotazníku) byl učiněn předvýzkum. Uskutečnil se na třech mateřských školách v rámci regionu. Respondenti měli možnost přímé konzultace se zadavatelem dotazníku, po tomto vyhodnocení došlo ještě k drobným úpravám vlastního dotazníkového šetření.

Na základě dotazů, týkajících se vysvětlení „Co jsou specializované činnosti?“, se rozhodla autorka práce ještě doplnit v základních pokynech konkrétně odpověď na tuto otázku (příloha č. 3).

5.6 Vyhodnocení dotazníku

5.6.1 Vyhodnocení jednotlivých otázek z dotazníku

Otázky v dotazníku byly pečlivě vyhodnoceny a pro každou otázku zvlášť byly zpracovány grafy. Výšečové grafy znázorňují odpovědi ředitele a pedagoga, každého zvlášť vyjádřené v procentech. Sloupcový graf ukazuje rozdíl mezi odpověďmi ředitele a pedagoga na jednotlivé otázky.

Všechny otázky jsou vyhodnocovány v pořadí, v jakém jsou uvedeny v dotazníku.

V rámci výzkumu bylo osloveno 58 škol, odpovědělo celkem 47 což je 81 % dotázaných respondentů. Většina byla pouze školami mateřskými, jen část byly školy sloučené. Tato skutečnost je zobrazena v první tabulce pod otázkou č. 1.

Otázka č. 1: Typ školy

- a) MŠ
- b) ZŠ a MŠ

Tabulka č. 1

Počet MŠ	42
Počet ZŠ s MŠ	5

Otázka č. 2 : Velikost školy - počet tříd

Tabulka č. 2

Počet tříd	1	2	3	4	5 a více
Počet MŠ	5	14	10	11	7

Tato otázka byla položena, protože nás zajímá velikost škol jednotlivých respondentů. Velikost škol by mohla pro pedagogy mít vliv na možnosti dalších studií specializovaných činností, z důvodu vytvoření vhodných podmínek pro toto vzdělávání (je problematická zastupitelnost ve škole v případě účasti pedagoga na kurzu).

Otázka č. 3

Počet pedagogických pracovníků Vaší MŠ celkem

Tabulka č. 3

Počet pedagogů	2	3	4	5	6	7	8	více
Počet MŠ	1	4	10	5	7	0	10	4

Na otázku velikosti školy navazovala otázka o počtu pedagogických pracovníků na dané škole. Počet pedagogů na dané škole může mít vliv na vytvoření podmínek pro studium specializovaných činností, hlavně z důvodu již zmíněných specifíků mateřských škol v rámci DVPP na straně 15 této práce.

Otázka č. 4.**Věkové složení pedagogického sboru, délka pedagogické praxe pedagogů a jejich odborná kvalifikace**

Odpovědi ředitelů škol

Věková hranice pedagogů			Délka pedagogické praxe			Odborná kvalifikace		
	Počet	%		Počet	%		Počet	%
Do 30 let	12	4,7	1 – 5 let	12	4,7	Střední odborné SPgŠ	221	87,3
31 – 40 let	49	19,3	6 – 10 let	23	9	Vyšší odborné	4	1,5
41 – 50 let	73	28,8	11- 20 let	39	15,4	Bakalářské	16	6,3
51 – 60 let	108	42,6	21 – 30 let	81	32	Magisterské	12	4,7
60 a více let	11	4,3	30 a více	98	38,7	Jiné uveďte		

Věkové složení pedagogického sboru je důležitým faktografickým údajem, stejně tak délka pedagogické praxe a odborná kvalifikace. Z odpovědí ředitelů mateřských škol vyplývá, že v mateřských školách převládají pedagogové ve středním a starším věku s vyšší délkou praxe, naopak mladých do 40 let věku je podstatně méně. Dalším údajem je odborná kvalifikace, kde naprosto zřetelně převládá u pedagogů mateřských škol střední odborné vzdělání, získané na pedagogické škole. Takže podmínku kvalifikovanosti pedagogové mateřských škol splňují, ale převážně jen středoškolským vzdělání.

Odpovědi pedagogických pracovníků.

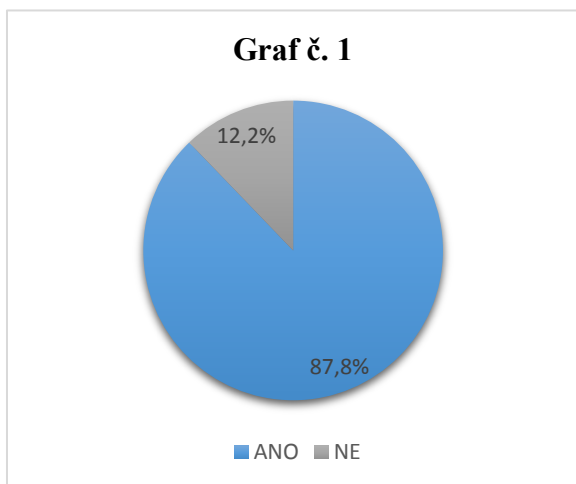
Vaše věková hranice			Délka pedagogické praxe			Odborná kvalifikace		
	Počet	%		Počet	%		Počet	%
Do 30 let	3	6,4	1 – 5 let	1	2,1	Střední odborné SPgŠ	37	78,7
31 – 40 let	8	17	6 – 10 let	9	19,2	Vyšší odborné	2	4,3
41 – 50 let	16	34	11- 20 let	8	17	Bakalářské	5	10,6
51 – 60 let	18	38,3	21 – 30 let	21	44,7	Magisterské	3	6,4
60 a více let	2	4,3	30 a více	8	17	Jiné uveďte		

Z odpovědí pedagogických pracovníků vyplývá také, že populace předškolních pedagogů stárne, nejvíce je ve středním a starším věku. Je zde vidět nedostatek mladých pedagogů. Zároveň má téměř polovina pedagogů velmi dlouhou praxi. Toto by mohlo být výhodou, protože délka pedagogické praxe přináší praktické zkušenosti a jistý nadhled. U dosaženého vzdělávání opět dominuje středoškolské odborné, podle odpovědí má tuto kvalifikaci více jak dvě třetiny dotazovaných pedagogů. Zde je patrný velký nedostatek vysokoškolsky vzdělaných pedagogů. Důvodem je jistě skutečnost, že podle zákona č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících je střední odborné vzdělání dostatečné pro výkon práce předškolního pedagoga.

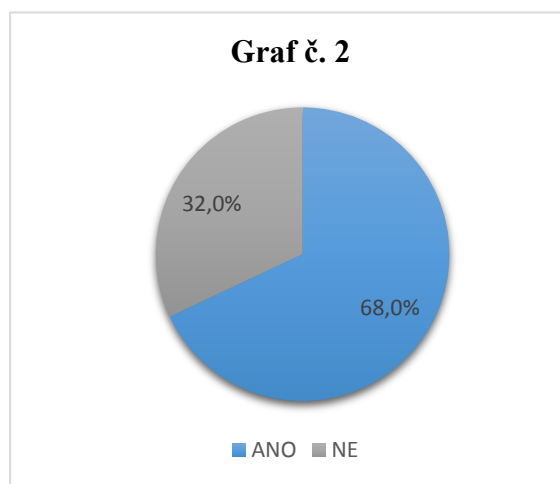
Otázka č. 5

Mají pedagogové ve Vaší škole přehled o možnostech studia specializovaných činností?

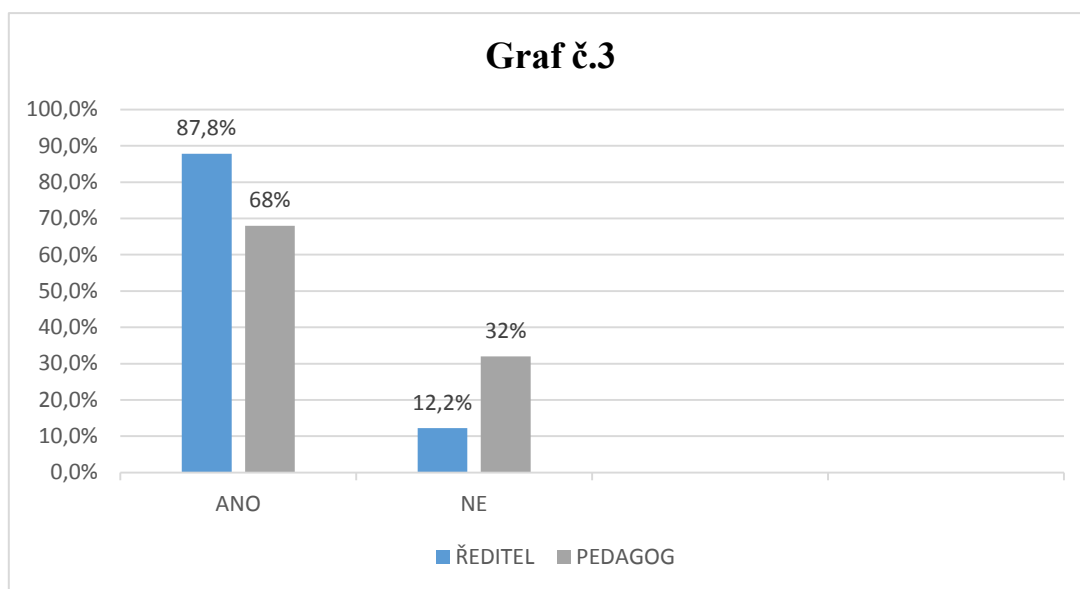
Odpověď ředitele

Odpověď pedagoga

Komparace odpovědí ředitele a pedagoga

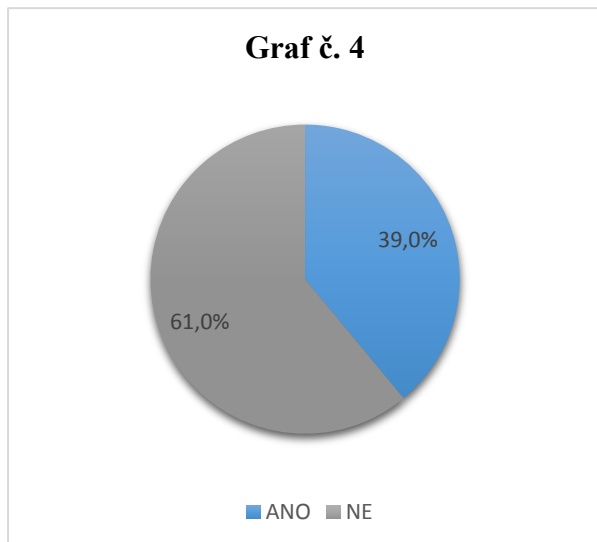
Ředitelé mateřských škol se domnívají, že pedagogové mají většinou přehled o možnostech studia specializovaných činností – 87,8 %. Pedagogové uvedli, že mají přehled jen v 68 %. Lze se domnívat, že pedagogové mají menší přehled než ředitelé. Již při zadávání dotazníku v předvýzkumu respondenti nevěděli, co jsou specializované činnosti, a z toho důvodu součástí dotazníku bylo i doplnění tohoto vysvětlení (příloha č. 3).

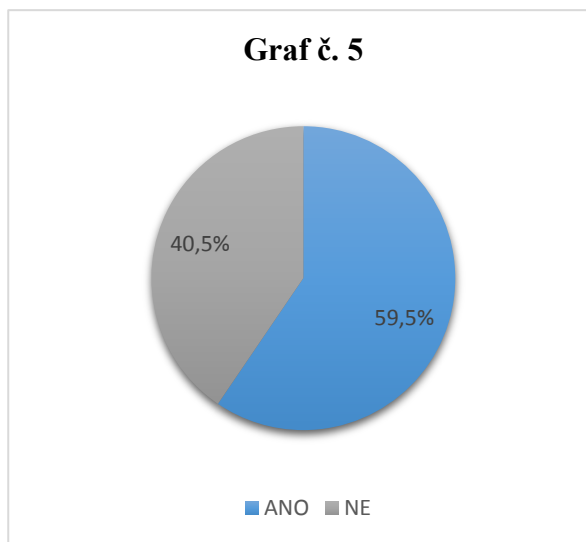
Otázka č. 6

Myslíte si, že nabídka specializovaných činností odpovídá potřebám mateřských škol?

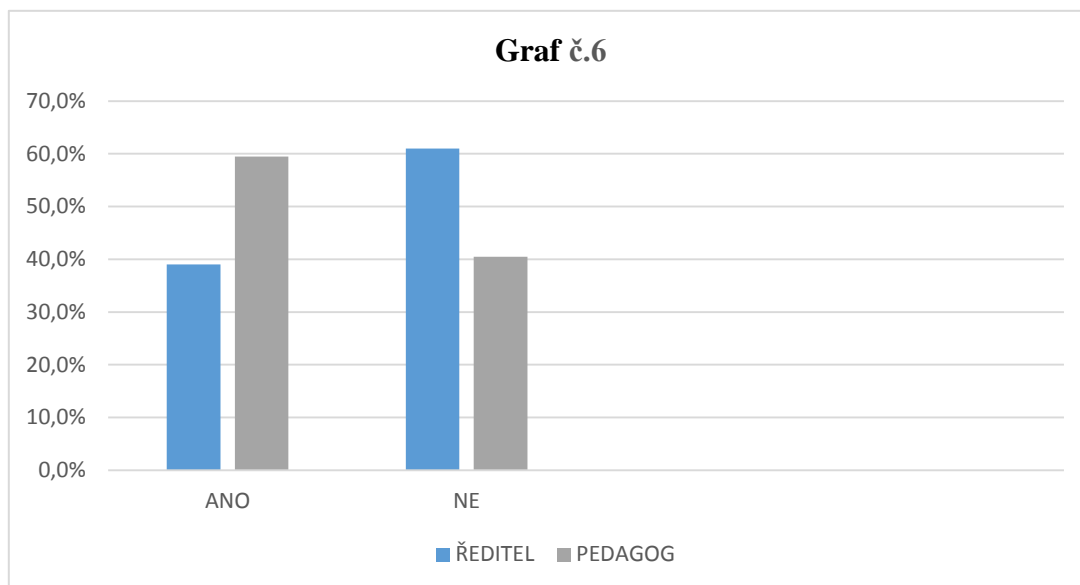
Odpověď ředitele

Odpověď pedagoga

Komparace odpovědí ředitele a pedagoga

V odpovědích na tuto otázku lze najít rozdílný pohled na potřeby specializovaných činností v mateřských školách. Ředitelé se domnívají, že nabídka spíše neodpovídá potřebám škol v 61 %, zatímco pedagogové ve 40,5 %. Ředitelé škol považují ve 39 % nabídku studia specializovaných činností za odpovídající potřebám škol. U pedagogů se domnívá 59,5 %, že nabídka je odpovídající.

Otázka č. 7

Pokud jste odpověděli ne, uveďte prosím, jaké další specializované činnosti by byly potřebné a proč?

Odpovědí na tuto otázku je několik:

Zaměření specializovaných činností na práci s dětmi s ADHD, autismem a dalšími specifickými poruchami. Důvodem je přibývajících počet těchto dětí v běžné populaci, které jsou v normálních mateřských školách integrováni a pedagogům chybí informace a znalosti v práci s těmito dětmi.

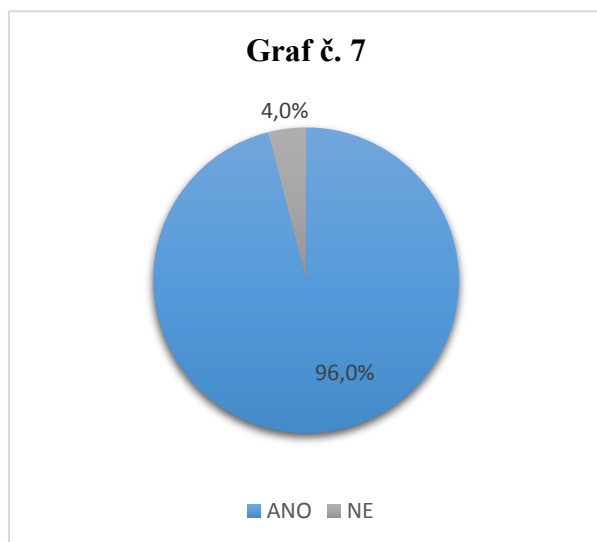
Zaměření na práci s dětmi mladšími 3 let. V poslední době dochází k přijímání dětí mladších tří let do mateřských škol, a proto se pedagogové domnívají, že by nové poznatky pro práci s mladšími dětmi uvítali.

Zaměření na uvádějící učitele pro nové pedagogy tzv. mentory. Podle statistických údajů začne docházet v mateřských školách k výměně starších pedagogů za mladší. Bude potřeba zajistit uvádějícího učitele, který se postará o přenesení zkušeností na mladého kolegu. Tímto by mohl být mentor, který tuto úlohu bude plnit.

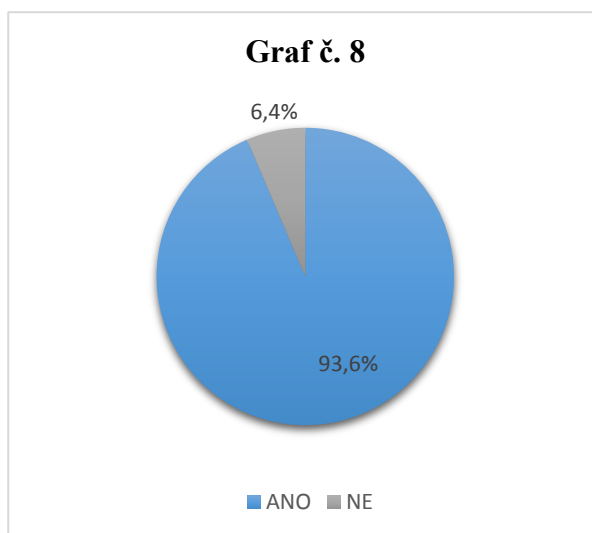
Otázka č. 8

Podporujete studium specializovaných činností u svých pedagogů?

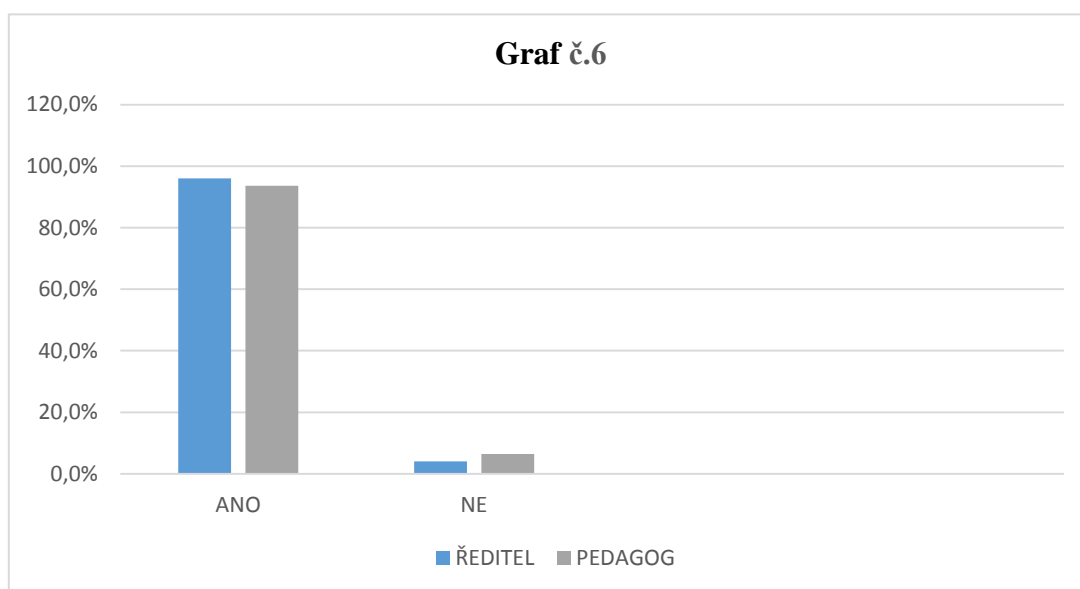
Odpověď ředitele

Odpověď pedagoga

Komparace odpovědí ředitele a pedagoga

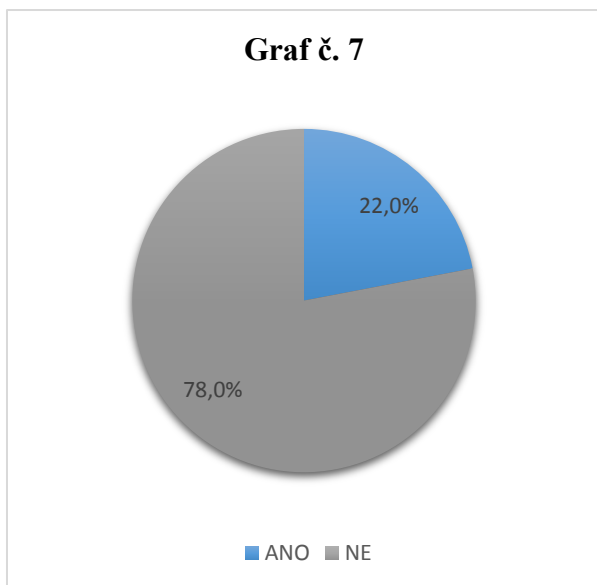

Respondenti odpovídali v této otázce téměř shodně. Ředitelé škol se domnívají, že podporují studium specializovaných činností u svých pedagogů v 96 %, pedagogové samotní odpověděli v 93,6 % kladně. Ředitelé podporují pedagogy ve studiu specializovaných činností téměř stoprocentně, pouze v několika případech byla odpověď záporná. Odpověď byla zdůvodněna věkem pedagogů (odchod do starobního důchodu). Pedagogové si také myslí, že jsou vedením školy podporováni ve studiu ke specializovaným činnostem

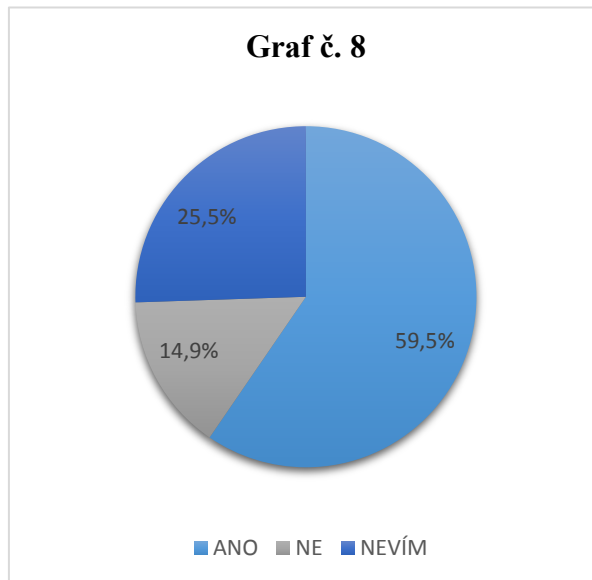
Otázka č. 9

Jsou studia specializovaných činností na Vaší škole začleněna do plánu DVPP?

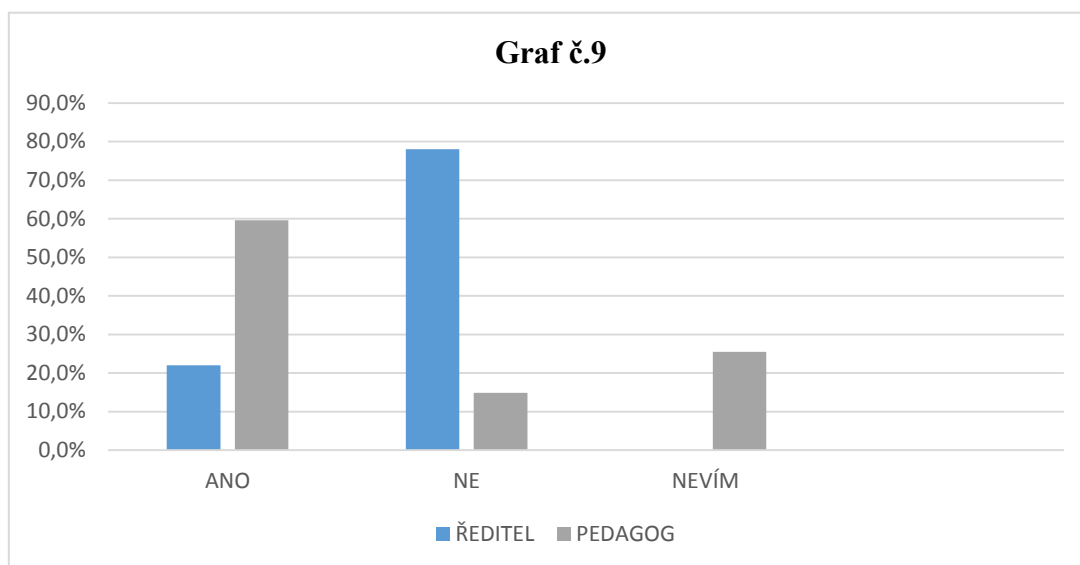
Odpověď ředitele

Odpověď pedagoga

Komparace odpovědí ředitele a pedagoga

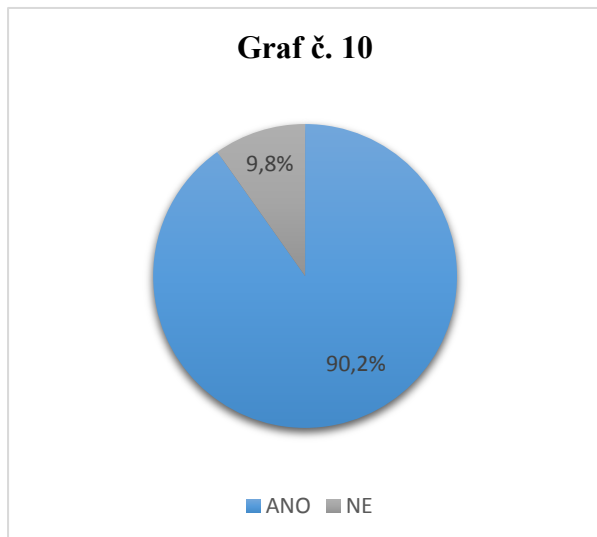

Na tuto otázku 78 % manažerů odpovědělo kladně, jen ve 22 % není v oslovených školách studium SČ začleněno do plánu DVPP. Z pohledu pedagogů byla začleněna ještě odpověď nevím 25,5 %, což dokazuje, že se pedagogové nezajímají o plán DVPP a dá se usuzovat, že se nepodílejí na jeho tvorbě. Zde je prostor pro práci ředitele školy k větší propagaci dalšího vzdělávání i směrem ke studiu specializovaných činností.

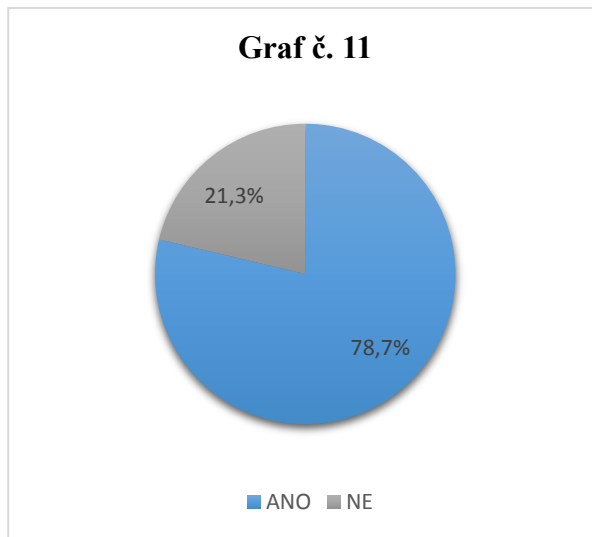
Otázka č. 10

Víte, jaké výhody přináší studium specializovaných činností mateřské škole?

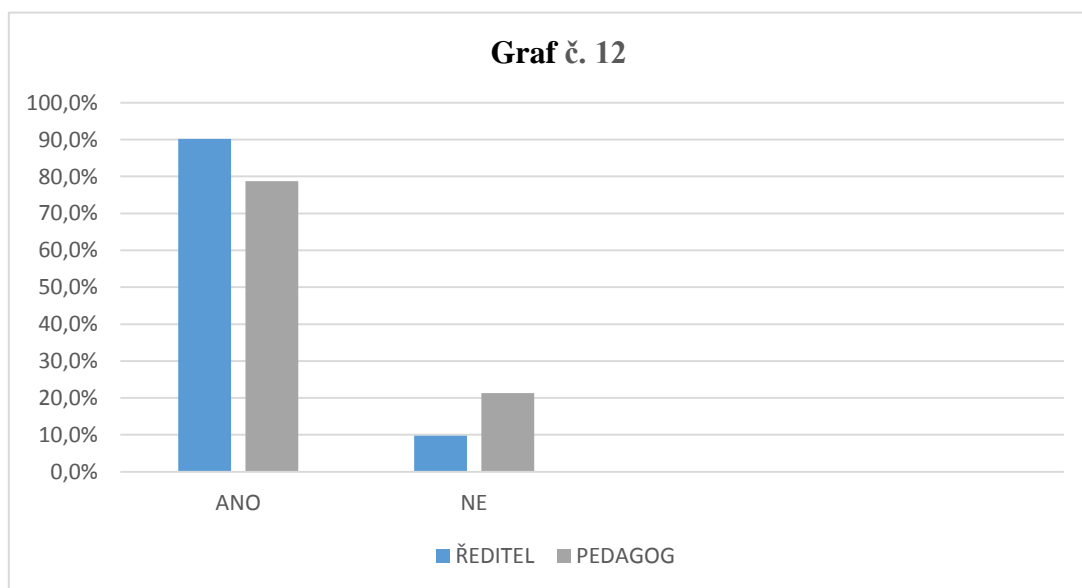
Odpověď ředitele

Odpověď pedagoga

Komparace odpovědí ředitele a pedagoga

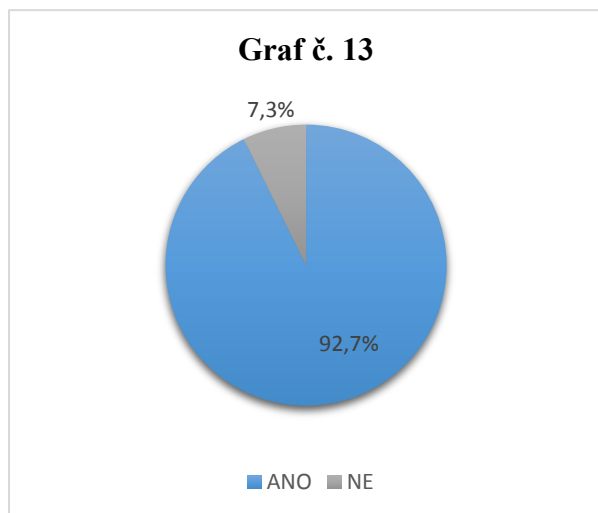

Výhody studia SČ pro školu zná 90,2 % ředitelů, taktéž 78,7 % pedagogů ví, co škole přináší. Zde se shodují manažeři s pedagogy i v doplňujících odpovědích, že jde o přínos ve zkvalitnění práce, přináší nové metody práce, zvyšuje se odbornost pedagogů v různých oblastech, nejčastěji EVVO. Byla také zmíněna konkurenceschopnost školy, rozšiřuje se nabídka poskytovaných služeb a aktivit.

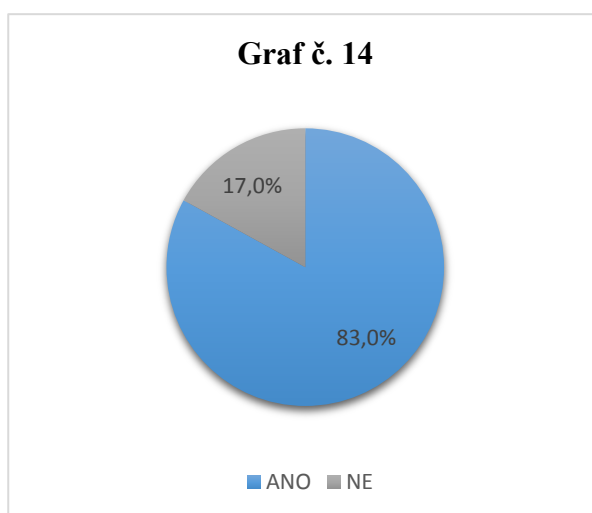
Otázka č. 11

Víte, jaké výhody přináší studium specializovaných činností pedagogům?

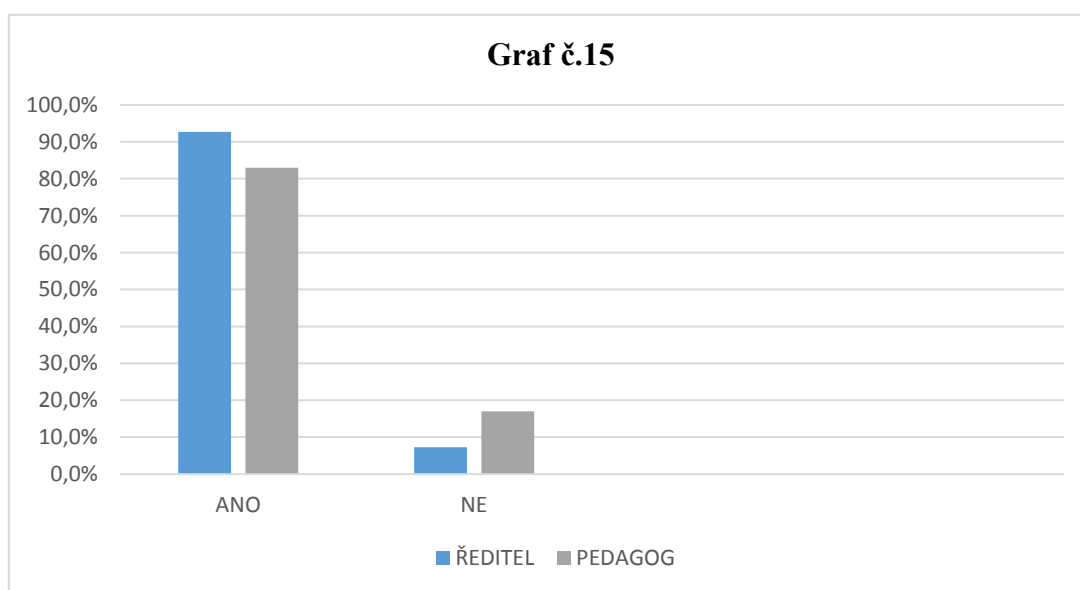
Odpověď ředitele

Odpověď pedagoga

Komparace odpovědí ředitele a pedagoga

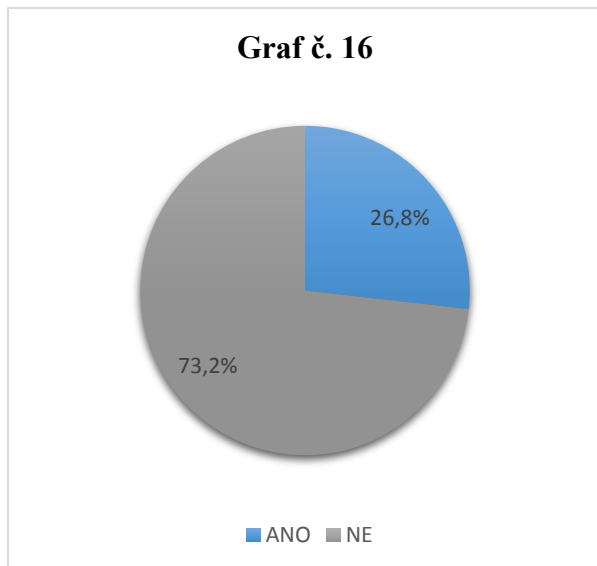

Odpovědi na tuto otázku se také hodně shodují. 92,7 % ředitelů udalo kladnou odpověď, stejně odpovědělo 83 % pedagogů. Nejčastější odpovědi bylo, že přínosem je osobní rozvoj a růst, zlepšení a zkvalitnění práce, rozšíření znalostí. Ředitelé ještě uváděli kariérní systém. Všichni respondenti samozřejmě vědí, že se jedná také o finanční přínos, pokud se SČ skutečně provádí na škole.

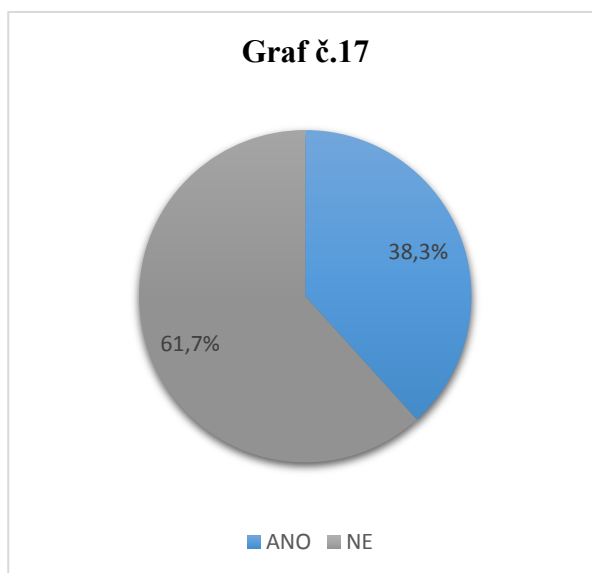
Otázka č. 12

Absolvovali Vaši pedagogové studia specializovaných činností? Pokud ano, napište které?

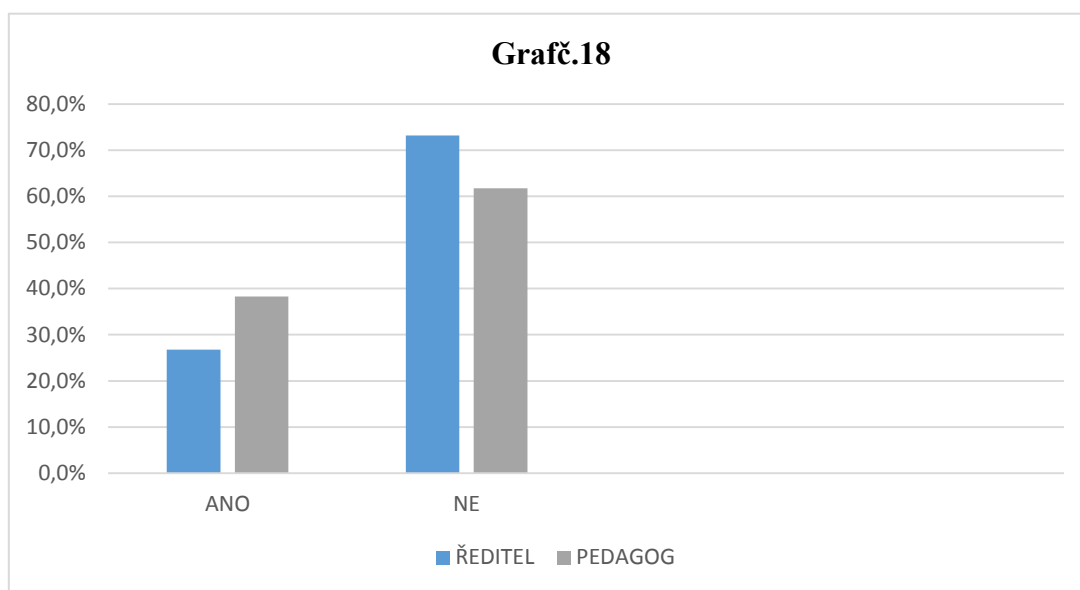
Odpověď ředitele

Odpověď pedagoga

Komparace odpovědí ředitele a pedagoga

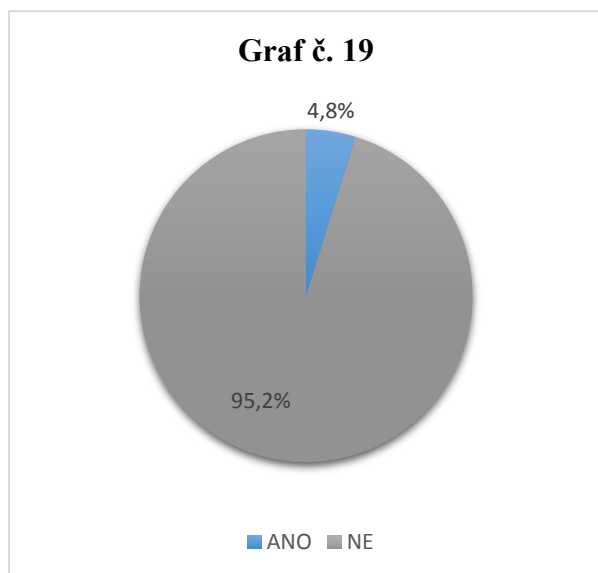

Tato odpověď by se mohla zdát pozitivní v obou případech respondentů, 73,2 % ředitelů odpovědělo kladně a 61,7 % pedagogů také. Ovšem z další části odpovědí vyplývá, že většina považuje za absolvování studia specializovaných činností kurz asistenta logopeda, který byl nabízen v dřívějších dobách, a využívala ho velká část pedagogů mateřských škol. Nejde ovšem o skutečnou specializovanou činnost, za kterou je vyplácen specializační příplatek podle Vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků.

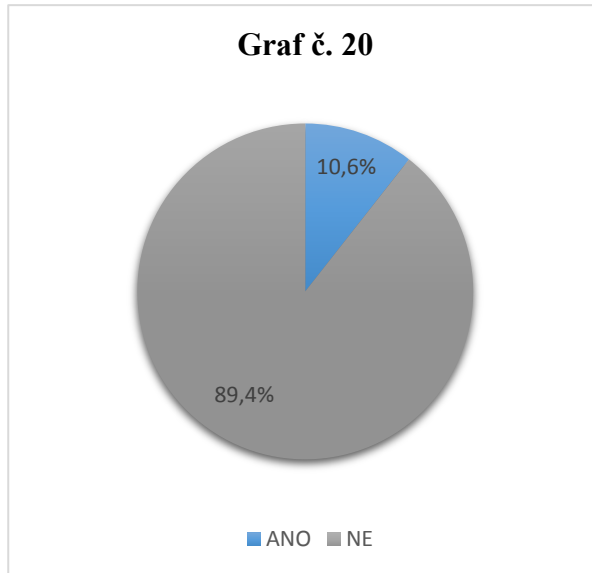
Otázka č. 13

Využívají pedagogové znalosti ze studia specializovaných činností ve své praxi:

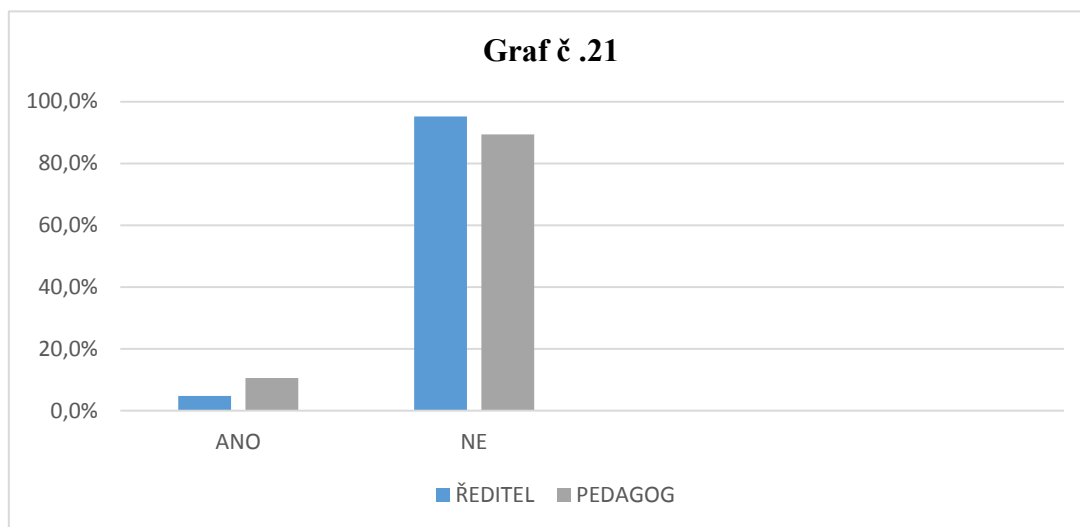
Odpověď ředitele

Odpověď pedagoga

Komparace odpovědí ředitele a pedagoga

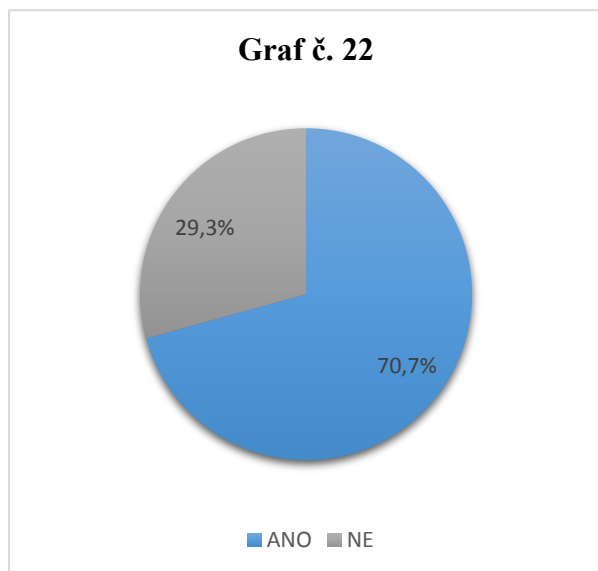
V odpovědích na tuto otázku se opět shodují ředitelé škol a pedagogové. 95,2 % ředitelů a 89,4 % pedagogů uvádí, že nejsou znalosti z oblasti specializovaných činností využívány v praxi. Důvodem proč tomu tak je, může být skutečnost, že není mnoho pedagogů, kteří splňují vyhláškou stanovené předpoklady k výkonu specializovaných činností a dále potom, že není dostatek finančních prostředků na specializační příplatky v rozpočtech škol. Dalším důvodem by mohl být velmi vysoký počet dětí na třídu MŠ, neumožňující individuální přístup, důležitý například u specializované činnosti v rámci logopedické péče.

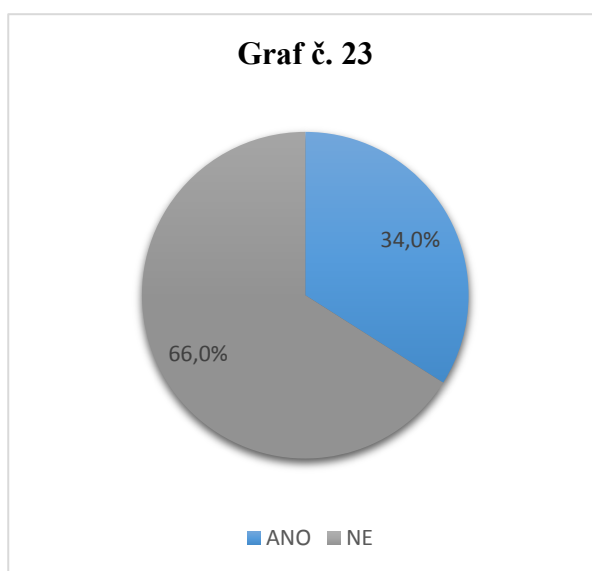
Otázka č. 14

Máte zájem o zvýšení kvalifikačních předpokladů studiem specializovaných činností u svých pedagogů?

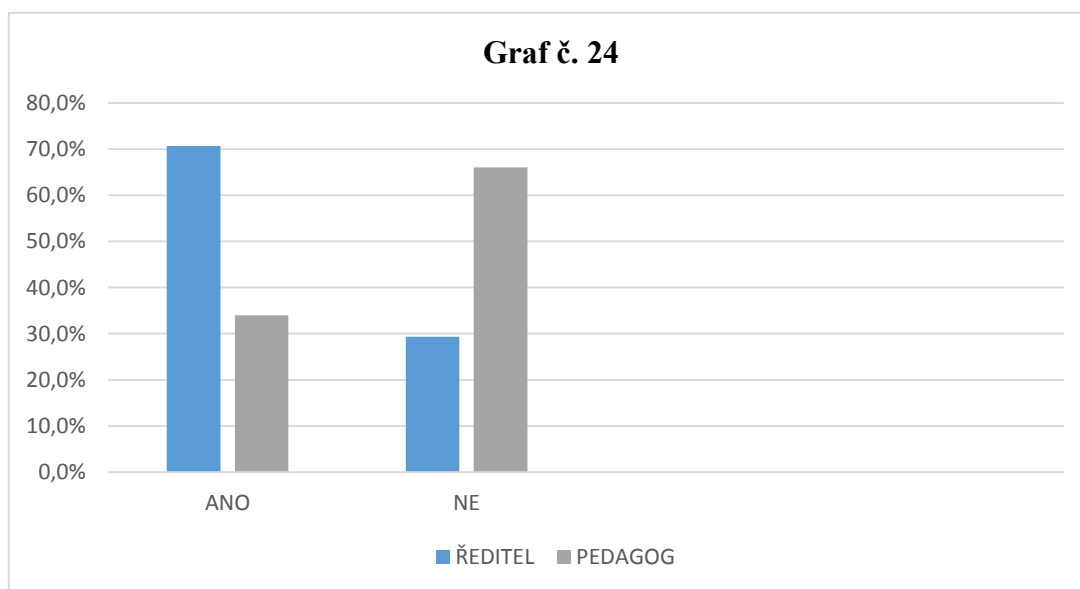
Odpověď ředitele

Odpověď pedagoga

Komparace odpovědí ředitele a pedagoga

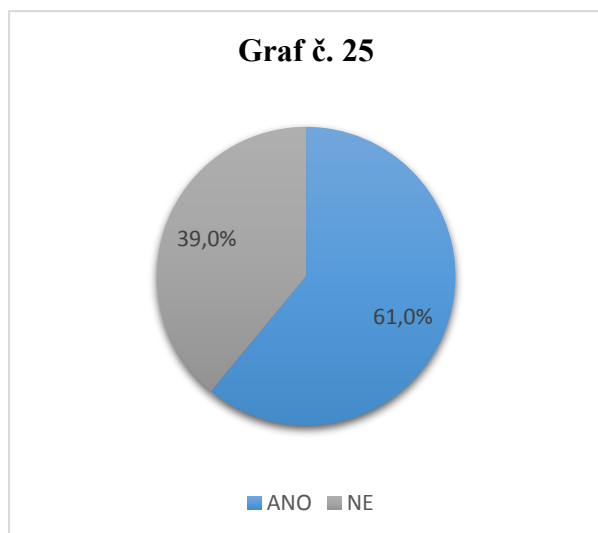

V této odpovědi dochází ke značnému rozdílu mezi řediteli škol 70,7 % a pedagogy 34 % Ředitelé škol by měli zájem o zvyšování kvalifikace svých pedagogů, avšak z řad pedagogů takový zájem není. Tady vidím velkou možnost pro práci manažera školy, aby motivoval pedagogy pro studium specializovaných činností i s ohledem na nový Kariérní systém učitelů.

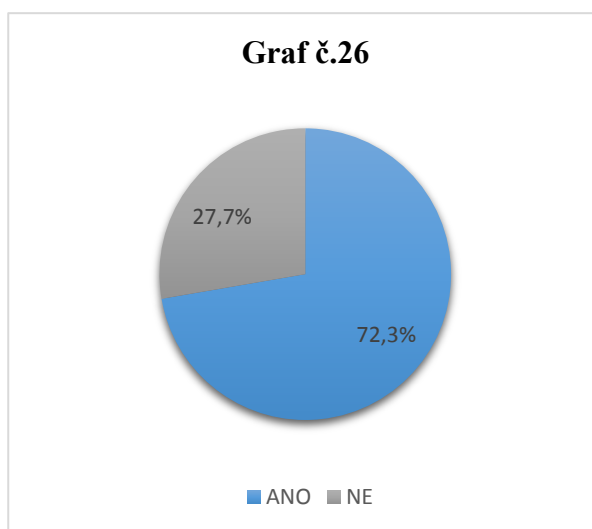
Otázka č. 15

Motivujete pedagogy pro studium specializovaných činností?

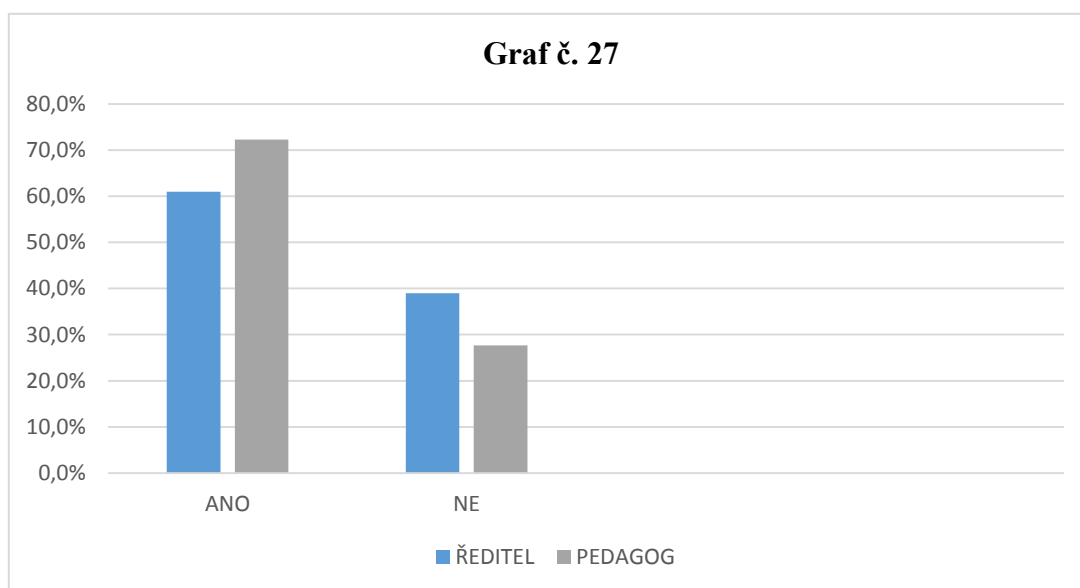
Odpověď ředitele

Odpověď pedagoga

Komparace odpovědí ředitele a pedagoga

Kladně odpovědělo 61 % ředitelů škol a 72,3 % pedagogů se také domnívá, že motivace ze strany ředitelů je dostatečná. Způsoby motivace jsou podobné v odpovědích jak ředitele, tak pedagogů. Jedná se především o finanční motivaci, která v odpovědích převládala, dále pak podpora ve studiu, uvolnění v práci, vytvoření podmínek pro absolvování studií, zajištění informací. U negativních převládala odpověď poukazující na vysoký věk pedagogů, který brání v absolvování studií, nerentabilita z tohoto důvodu.

5.7 Ověření tvrzení

Na základě výzkumného šetření a následného vyhodnocení jednotlivých odpovědí bylo možné potvrdit nebo vyvrátit ověřovaná tvrzení, která byla použita jako východiska celé práce.

1. Pedagogové MŠ mají přehled o možnostech studia specializovaných činností.

Na ověření tohoto tvrzení byla použita otázka číslo 5. Šetření ukázalo, že větší přehled mají ředitelé škol 87,8 % než pedagogové 68 %. Na základě předvýzkumu, kdy se respondenti otevřeně ptali, co jsou studia specializovaných činností, bylo dodatečně vloženo do dotazníku vysvětlení. Vzhledem k této skutečnosti **není možné ověřit správnost tvrzení č. 1**. Lze se přiklonit k tomu, že pedagogové částečně mají přehled o možnostech studia specializovaných činností, možná právě díky doplnění informací v předkládaném dotazníku. Pokud by respondenti nebyli osloveni v dotazníkovém šetření, lze předpokládat, že by neznali možnosti studia specializovaných činností.

2. Nabídka specializovaných činností odpovídá potřebám mateřských škol.

U tohoto tvrzení výzkumné šetření ukázalo, že 61 % pedagogů a 40,5 % ředitelů se domnívá, že nabídka specializovaných činností neodpovídá potřebám mateřských škol. Na základě dalšího doplnění odpovědí, kde uvádějí respondenti, v jakých oblastech by bylo potřebné rozvíjet specializované činnosti lze říci, že **tvrzení č. 2 se nepotvrdilo**. Ředitelé škol a pedagogové postrádají možnosti studia specializovaných činností v oblasti práce s dětmi se specifickými poruchami, dále s mladšími dětmi tří let a ještě se objevuje v odpovědích zaměření studia pro uvádějícího učitele – mentora.

3. Vedení mateřských škol podporuje pedagogy ve studiu specializovaných činností a vhodně je motivuje.

Šetření ukázalo, že respondenti se téměř shodli v odpovědích na otázku ohledně podpory ke studiu specializovaných činností. V 96 % ředitelé podporují pedagogy ve zvyšování kvalifikace studiem specializovaných činností a taktéž 93,6% pedagogů je přesvědčeno, že má podporu vedení škol k tomuto studiu. Z těchto odpovědí lze učinit závěr, že **tvrzení č. 3 lze jednoznačně potvrdit**.

5.8 Shrnutí výsledků výzkumného šetření

Na základě výsledků dotazníkového šetření můžeme vyhodnotit následující skutečnosti. Předvýzkumem bylo zjištěno, že respondenti neznají, co jsou studia pro splnění dalších kvalifikačních předpokladů, a proto byly do dotazníku vloženy autorkou ještě doplňující informace (příloha č. 3). Po tomto doplnění již ředitelé škol a pedagogové odpovídali na dané zcela jasně.

Otázka č. 2 a č. 3 ukázala, že velikost škol a počet pracovníků ve škole hraje velkou roli z důvodu vytvoření vhodných podmínek pro studium specializovaných činností. Lze říci, že malé školy s menším počtem pedagogů mají větší problém vyslat pedagoga na dlouhodobý kurz v rozsahu, jakým jsou studia specializovaných činností (250 hodin). Uváděným důvodem je menší zastupitelnost v případě nepřítomnosti pedagoga na pracovišti. Ředitel školy musí prvotně zajistit chod školy a následně se lze věnovat dalším aktivitám. Tato skutečnost je jedním ze specifíků mateřských škol zmíněných na straně 16 této práce.

Důležitým údajem byla věková hranice pedagogů, která také ovlivňuje zájem pedagogů o další vzdělávání. Většina pedagogů v mateřských školách regionu je spíše staršího věku (částečně jsou již v důchodovém věku) a z odpovědí vyplynulo, že nemají příliš velký zájem se dále vzdělávat. Tato skutečnost souvisí i s dalším šetřením ohledně délky pedagogické praxe. Mnoho pedagogů s dlouholetou praxí nemá potřebu dále studovat. Z odpovědí vyplynulo, že většina pedagogů v mateřských školách regionu je středoškolsky vzdělaných na odborné pedagogické škole. Splňují tímto vzděláním kvalifikaci pro výkon učitele mateřských škol. Pro výkon specializované činnosti speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie je nutné mít státní závěrečnou zkoušku z logopedie, kterou tyto pedagogové nemají. To je hlavní důvod, proč nemohou studium pro výkon specializované činnosti v oblasti logopedie absolvovat.

Odpověď na otázku č. 5 byla shrnuta v kapitole ověření tvrzení a není jednoznačná. Ovlivnila ji skutečnost, že byla do dotazníku přiložena informace, co jsou studia specializovaných činností. S touto otázkou souvisela další, kde bylo zjišťováno, zda nabídka specializovaných činností odpovídá potřebám škol. Odlišně odpovídali ředitelé (39% odpověď ano) a pedagogové (59,5 % odpověď ano). Za důležité považujeme odpovědi na otázku č. 7, kde jsou nastíněny oblasti, které by respondenti viděli jako potřebné. Jde o zaměření specializovaných činností v oblasti práce s dětmi se specifickými vzdělávacími

potřebami, dále s dětmi mladšími tří let a jednou z častějších odpovědí bylo i zaměření na pozici mentora.

Pozitivně lze hodnotit, že podle ředitelů 78 % škol má zařazeno do svého plánu DVPP studium specializovaných činností. Pedagogové odpověděli kladně v 59,5 %, ale bohužel čtvrtina z nich neví, zda jsou vůbec SČ začleněné do plánu DVPP ve škole. Tady je velký prostor pro práci ředitele školy jako manažera, aby více zapojil své pedagogy do tvorby plánu a nabídl tyto možnosti dalšího vzdělávání pedagogů, tak rozvoje školy.

Na toto zjištění volně navazuje otázka, jaké výhody přináší studium specializovaných činností mateřské škole. Většina dotázaných se shodla, že výhody jsou především ve zkvalitnění pedagogické práce, přínos nových metod výuky, zvýšení odbornosti pedagogů v různých oblastech a rozvoj dětí v oblasti EVVO. Několik odpovědí ředitelů poukázalo i na skutečnost konkurenceschopnosti školy, rozšíření nabídky poskytovaných služeb. Přínosem pro pedagogy byl zmiňován osobní rozvoj, profesní růst, rozšiřování znalostí a zkvalitňování své práce. Ředitelé škol připomněli souvislosti se zaváděním Kariérního systému pro učitele. Dalším přínosem jsou specializační příplatky, jestliže se specializované činnosti skutečně ve škole provádějí nad rámec stanovené pedagogické práce.

Následovala otázka na zjištění skutečnosti, kolik pedagogů do dnešní doby absolvovalo studia specializovaných činností. Bohužel odpovědi jsou zavádějící, protože spousta pedagogů i ředitelů uvedlo kurz asistenta logopeda, který v minulosti absolvovala velká část pedagogů. Ovšem tento kurz nelze pokládat za specializovanou činnost speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie, a to především z důvodu nesplnění podmínky státní zkoušky v oboru logopedie.

S tím souvisí i další odpovědi na otázku využití znalostí v praxi. Na první pohled vypadá výsledek velmi tristní, podle ředitelů využívá znalosti v oblasti specializovaných činností pouze 4,8 % pedagogů a 10,6 % pedagogů uvádí, že využívají znalosti v praxi. Zde se ukazuje, že skutečně málo pedagogů v mateřských školách má studium specializovaných činností pro výkon některé z oblastí absolvovaný, plně ho používá ve své praxi, a je tedy finančně za tuto práci ohodnocen specializačním příplatkem. Zde je patrné, že pedagogové nesplňují předpoklady dané Vyhláškou č. 317/2005 Sb., ze dne 27. července 2005 o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.

Výzkumné šetření se zabývalo i otázkou podpory, zájmu a motivace jak z pozice pedagoga, tak z pozice vedení školy. Na otázku, zda management podporuje studium

specializovaných činností u svých pedagogů, odpověděli ředitelé i pedagogové téměř shodně (96 % ředitelé a 93,6 % pedagogové). Důvodem, proč nepodporuje vedení mateřské školy studium specializovaných činností, ale zároveň i u pedagogů, byl ve většině případů věk, z profesního hlediska lze konstatovat, že získané znalosti by již nevyužili, protože budou odcházet do starobního důchodu.

Předmětem dotazníkového šetření bylo i zjištění míry zájmu o zvýšení kvalifikačních předpokladů studiem specializovaných činností. Zde je větší rozdíl mezi kladnými odpověďmi ředitelů a pedagogů. 70,7 % ředitelů podporuje své pedagogy ke studiu, ale jen 34 % pedagogů uvedlo, že má zájem o zvyšování kvalifikačních předpokladů studiem specializovaných činností. Tato otázka souvisí a poslední z dotazníkového šetření, týkající se motivace pedagogů pro studium specializovaných činností. Zde je patrné, že si ředitelé škol uvědomují, že nepříliš dostatečně motivují pedagogy a kladně odpověděli pouze v 61 %. Zatímco pedagogové uvedli, že jsou motivováni kladně v 72,3 % odpovědí. U záporných odpovědí byla uvedena skutečnost, že jsou pedagogové ve vysokém věku, a že tedy nemají již zájem o studium, stejně tak je tomu u vedení škol.

5. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit skutečné potřeby mateřských škol v oblasti specializovaných činností, navrhnout možnosti využití specializovaných činností pro předškolní vzdělávání a pomoci managementu škol najít argumenty pro začlenit tyto činnosti do plánu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

V současné době, kdy je připraven k postupné implementaci Kariérní systém (KS) učitelů je velmi důležité další vzdělávání pedagogických pracovníků. Vlastní spuštění kariérního systému je plánováno na 1. červenec 2018. Z těchto důvodů je potřeba již dnes co nejefektivněji plánovat DVPP a reflektovat tak požadavky ze strany státu a společnosti. Je naprosto zřejmé, že požadavky na vyšší kvalifikovanost pedagogů neustále stoupají, je to vidět v každodenní praxi. Nejedná se jen o zavádění moderních technologií, nových didaktických postupů a zvyšující se náročnosti pedagogické práce vzhledem ke stále většímu počtu dětí s různými poruchami vývoje, ale ještě stále více je zdůrazňována potřeba celoživotního vzdělávání pedagogů. Jsou formulovány standardy učitele, kde jsou uvedené konkrétní kompetence, které by měl současný pedagog naplňovat. V obou těchto systémech (KS i DVPP) jsou začleněna studia ke zvyšování kvalifikačních předpokladů v rámci specializovaných činností. V kariérním systému pro učitele je nová pozice mentora jednou z kariérních cest, kterou si mohou pedagogové vybrat. Z tohoto pohledu je velmi důležité, aby ředitelé mateřských škol motivovali své pedagogy i ke studiu těchto specializovaných činností. Motivací může být nejen finanční ohodnocení, ale i postup v kariérním systému na další kariérní stupeň. Dále získání osobního uznání, profesní zdatnosti a vyšší společenské prestiže samotného pedagoga i učitelské profese jako takové.

Jak bylo zjištěno z dotazníkového šetření (výsledky jsou popsány v předcházející kapitole) nebude tato práce vůbec jednoduchá. Výsledky vedou k závěru, že se právě specializované činnosti v mateřských školách příliš nevyužívají. Jediná využívaná specializace je v oblasti environmentální výchovy a jiné nejsou vůbec mezi pedagogy mateřských škol zastoupené. V oblasti logopedické péče se nejedná o specializovanou činnost, protože většina pedagogů uvedla, že jde pouze o kurz logopedického asistenta, nikoliv o specializovanou činnost opřenou o kvalifikační předpoklady podle vyhlášky.

Z těchto zjištění lze vyvodit závěr, že management škol má velkou možnost ovlivnit svými rozhodnutími, podporou DVPP a motivováním jednotlivých pedagogů směřování celé školy. Vhodnou motivací může přispět management školy k dalšímu profesnímu růstu

jednotlivých pedagogů. Zároveň může stanovit jednotlivé strategie rozvoje školy s ohledem na všechna specifika, které mateřské školy mají, a také s ohledem na uspokojování vlastních potřeb jednotlivých pedagogů. Tímto způsobem je možné, aby manažer a hlavně dobrý leader školy vybudoval podle teorie vitality nejen užitečnou, efektivní, stabilní, ale i dynamicky se rozvíjející vitální školu.

Z tohoto pohledu je velmi důležité, aby ředitelé mateřských škol vytvořili spolu s pedagogy plán DVPP, který by korespondoval se strategickým plánem rozvoje školy a tím podněcovali pedagogický sbor k aktivní účasti na působení a aktivitách školy, zvyšovali kvalitu vzdělávání a napomáhali tak k řízení změn, k nejvyššímu patru pyramidy k dynamice.

Pokud tento nelehký úkol dokáže management škol s pedagogy splnit, bude důležité, zda i stát dokáže vyčlenit dostatek finančních prostředků, aby školy mohly kvalitně vzdělávat budoucí generace.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- Hroník, František. 2010. *Rozvoj a vzdělávání pracovníků*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-1457-8.
- Jiříčka, Miroslav. 2012. *Manuál pro tvorbu plánu DVPP*. Příbram : Grantový projekt města Příbram, 2012. CZ. 1.07 / 1.3. 04 / 02 . 0008.
- Plamínek, Jiří. 2006. *Teorie vitality*. Praha : Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-86851-36-2.
- Průcha J., Walterová E., Mareš J. 2009. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2009. ISBN: 978-80-262-0403-9 .
- Spilková Vladimíra. 2005. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha : Portál, 2005. stránky ISBN: 80-7178-942-9 .
- Syslová Zora, a kolektiv. 2012. *Jak úspěšně řídit mateřskou školu*. Praha : Wolter Kluwer ČR, a.s., 2012. ISBN 978-80-7357-976-0.
- Trojanová, Irena. 2014. *Vedení lidí ve školách a školských zařízeních*. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014. str. 41. ISBN 978-80-7478-656-3.
- Veteška J., Tureckiová M. 2008. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha : Grada, 2008. str. 17. ISBN 978-80-247-1770-8.
- Bílá kniha. 1999. www.msmt.cz. [Online] 1999.
- ČŠI. 2014. Výroční zpráva ČŠI za školní rok 2013/2014. www.csicr.cz. [Online] 2014.
- Kariérní systém. www.NIDV.cz. [Online] 2015.

PŘÍLOHA č. 1

Dotazník pro ředitelky mateřských škol

Zaškrtněte prosím příslušnou informaci nebo doplňte:

1) Typ školy

a) MŠ

b) MŠ se ZŠ

2) Velikost MŠ nebo MŠ se ZŠ - počet tříd .....

3) Počet pedagogických pracovníků Vaší MŠ celkem: .....

4) Věkové složení pedagogického sboru, délka pedagogické praxe pedagogů a jejich odborná kvalifikace

Věková hranice pedagogů		Délka pedagogické praxe		Odborná kvalifikace	
Do 30 let		1 – 5 let		Střední odborné SPgŠ	
31 – 40 let		6 – 10 let		Vyšší odborné	
41 – 50 let		11 - 20 let		Bakalářské	
51 – 60 let		21 – 30 let		Magisterské	
60 a více let		30 a více		Jiné uveďte	

5) Mají pedagogové ve Vaší škole přehled o možnostech studia specializovaných činností?

a) ano

b) ne

6) Myslíte si, že nabídka specializovaných činností odpovídá potřebám mateřských škol?

a) ano

b) ne

7) Pokud jste odpověděli ne, uveďte prosím, jaké další specializované činnosti by byly potřebné a proč?

8) Podporujete studium specializovaných činností u svých pedagogů?

a) ano

b) ne

V obou případech uveďte prosím důvod:

a) ano   b) ne

a) ano   b) ne

11) Víte, jaké výhody přináší studium specializovaných činností pedagogům?

a) ano   b) ne

12) Absolvovali Vaši pedagogové studia špecializovaných činností? Pokiaľ ano, napíšte ktoré?

a) ano   b) ne

13) Využívají pedagogové znalosti ze studia specializovaných činností ve své praxi:

a) ano   b) ne

14) Máte zájem o zvýšení kvalifikačních předpokladů studií specializovaných činností u svých pedagogů?

a) ano   b) ne

15) Motivujete pedagogy pro studium specializovaných činností?

a) ano   b) ne

Pokud ano napište, prosím, jakým způsobem:

Děkuji za vyplnění tohoto dotazníku a jeho odeslání.

Martina Pilná

PŘÍLOHA č. 2

Dotazník pro pedagogické pracovníky mateřských škol

Zaškrtněte prosím příslušnou informaci nebo doplňte:

1) Typ školy kde pracujete

a) MŠ

b) MŠ se ZŠ

2) Velikost MŠ nebo MŠ se ZŠ - počet tříd: .....

3) Počet pedagogických pracovníků Vaší MŠ celkem: .....

4) Vaše věková hranice, délka pedagogické praxe a odborná kvalifikace

Vaše věková hranice		Délka pedagogické praxe		Odborná kvalifikace	
Do 30 let		1 – 5 let		Střední odborné SPgŠ	
31 – 40 let		6 – 10 let		Vyšší odborné	
41 – 50 let		11- 20 let		Bakalářské	
51 – 60 let		21 – 30 let		Magisterské	
60 a více let		30 a více		Jiné uveďte	

5) Máte přehled o možnostech studia specializovaných činností?

a) ano

b) ne

6) Myslíte si, že nabídka specializovaných činností odpovídá potřebám mateřských škol?

a) ano

b) ne

7) Pokud jste odpověděli ne, uveďte prosím, jaké další specializované činnosti by byly potřebné a proč?

8) Podporuje vedení školy studium specializovaných činností?

a) ano

b) ne

V obou případech uveďte prosím důvod:

9) Jsou studia specializovaných činností na Vaší škole začleněna do plánu DVPP?

a) ano

b) ne

10) Víte, jaké výhody přináší studium specializovaných činností mateřské škole?

a) ano

b) ne

V obou případech prosím uveďte:

11) Víte, jaké výhody přináší studium specializovaných činností pedagogům?

a) ano

b) ne

V obou případech prosím uveďte:

12) Absolvovali jste studia specializovaných činností? Pokud ano, napište které?

a) ano

b) ne

13) Pokud ano využíváte znalosti ze studia specializovaných činností ve své praxi:

a) ano

b) ne

14) Měla byste zájem o zvýšení kvalifikačních předpokladů studiem specializovaných činností?

a) ano

b) ne

15) Motivuje Vás vedení školy pro studium specializovaných činností?

a) ano

b) ne

Pokud ano napište, prosím, jakým způsobem:

Děkuji za vyplnění tohoto dotazníku a jeho odeslání.

Martina Pilná

PŘÍLOHA č. 3

Vážené kolegyně.

Právě v době, kdy bude nastaven u pedagogů kariérní systém, by bylo možné uvažovat o zvyšování kvalifikace i směrem ke specializovaným činnostem. Proto jsem si dala za cíl své práce zmapovat skutečné potřeby mateřských škol v oblasti specializovaných činností a zároveň navrhnout další možnosti využití specializovaných činností pro předškolní vzdělávání.

Co jsou specializované činnosti?

Pedagogickému pracovníkovi, který vykonává specializované činnosti, náleží příplatek.

O jaké činnosti se jedná a kde jsou vymezeny?

Další kvalifikační předpoklady získává pedagogický pracovník absolvováním dalšího vzdělávání. Okruh specializovaných činností, s jejichž výkonem je spojeno právo na příplatek, stanoví § 9 vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, takto:

- a) koordinace v oblasti informačních a komunikačních technologií,
- b) tvorba a následná koordinace školních vzdělávacích programů a vzdělávacích programů vyšších odborných škol,
- c) prevence sociálně patologických jevů,
- d) specializovaná činnost v oblasti environmentální výchovy,
- e) specializovaná činnost v oblasti prostorové orientace zrakově postižených.

V daném případě jde o specializační příplatek pedagogického pracovníka podle § 133 zákoníku práce, který stanoví:

„Pedagogickému pracovníkovi, který vedle přímé pedagogické činnosti vykonává také specializované činnosti, k jejichž výkonu jsou nezbytné další kvalifikační předpoklady, se poskytuje příplatek ve výši 1000 až 2000 Kč měsíčně.“